

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Silvie Flajzarová

**Rozhodování o peněžitém plnění v řízení o hromadných
žalobách**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Rozhodování o peněžitém plnění v řízení o hromadných žalobách* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. března 2018

.....

Silvie Flajzarová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí diplomové práce JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D. za odborné vedení, podnětné rady, vstřícnost a čas, který mi věnovala.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Hromadné žaloby v civilním soudním řízení	9
2 Obecná charakteristika skupinových a reprezentativních žalob	11
2.1 Charakteristika skupinové žaloby	11
2.2 Charakteristika reprezentativní žaloby	12
3 Modely opt-out, opt-in	14
3.1 Charakteristika a využitelnost opt-out	14
3.2 Charakteristika a využitelnost modelu opt-in	15
4 Možnosti rozhodování o výši peněžitého plnění	16
4.1 Rozhodování o společných otázkách v řízení o hromadných žalobách	16
4.2 Rozhodování o individuálních nárocích v řízení o hromadných žalobách	16
4.3 Rozhodování v řízení o reprezentativní žalobě	18
5 Možnosti přerozdělení přisouzeného peněžitého plnění	20
5.1 Vytvoření fondu pro poškozené osoby	20
5.2 Doktrína Cy pres	21
5.3 Uložení povinnosti slevy z produkce žalovaného	22
5.4 Individuální distribuce peněžitého plnění přímo žalovaným	23
5.5 Možnost postoupení individuálních nároků reprezentantovi	23
5.6 Problematika punitive damages	24
6 Evropská právní úprava v oblasti kolektivního odškodnění	26
6.1 Doporučení Komise 2013/396/EU	26
6.2 Zpráva o provádění doporučení Komise 2013/396/EU	27
7 Rozhodování o peněžitém plnění a následná distribuce mezi poškozené dle právních úprav vybraných zemí	29
7.1 Austrálie	29
7.2 Francie	30
7.3 Švédsko	32
8 Nynější situace kolektivní ochrany práv se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění v českém právním řádu a problematika ustanovení § 83 odst. 2 a § 159a odst. 2 občanského soudního řádu	34
8.1 Existence právní úpravy kolektivní ochrany práv se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění	34
8.2 Ustanovení § 83 odst. 2 s § 159a o.s.ř. a jejich vztah k peněžitému plnění	38
Závěr	41
Seznam použitých zdrojů	45
Monografie	45
Diplomová práce	45
Odborné články	45
Internetové stránky	46
Dokumenty Evropské unie a zahraniční právní předpisy	47
Judikatura	48
Komentáře	48
Dokumenty a právní předpisy České republiky	49
Shrnutí	50
Summary	51
Klíčová slova	52
Key words	52

Seznam použitých zkratk

o.s.ř.	Občanský soudní řád
USA	Spojené státy americké
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
ZŘS	Zákon o zvláštních řízeních soudních
OZ	Občanský zákoník
FCAA	Federal Court of Australia Act
GPA	Group Proceedings Act
USD	United States Dollar

Úvod

V dnešní moderní, svobodné, ekonomicky i technologicky velmi vyspělé době se daří společnostem nejen národním, ale i nadnárodním. Tyto společnosti jsou si vědomy svého silného postavení na trhu, některým z nich není cizí zasahovat svým nelegálním jednáním do právní sféry jednotlivců, kterými jsou velmi často jejich zákazníci (spotřebitelé), kteří jsou tímto poškozováni nebo jinak omezováni. Obvykle se však tyto osoby bojí zahájit individuální spor proti tak mocným gigantům. Veřejnost se však rozhodla, že jednání takovýchto společností nemůže být bez potrestání, a začal tak vznikat institut hromadných žalob, které umožňují spojit nároky poškozených osob a vymáhat je společně vůči nelegálně jednajícím společnostem, popř. mohou být využívány při vzniku rozsáhlých havárií. Nároky, jež jsou tak vůči společnostem prosazovány, dosahují částek, které již mohou ovlivnit chod i tak velkých společností. Poškozené osoby tímto dostaly do rukou účinnou procesní zbraň. V posledních letech se tendence vývoje hromadných žalob přesunuly i na evropský kontinent. Již mnoho členských států ve svých právních řádech zakotvuje tuto kolektivní ochranu práv a snaží se své občany chránit. Co se týče dokumentů Evropská unie, zatím byla v této oblasti vydána pouze směrnice dopadající na zdržovací nároky. Oblast náhrady škody je tak doposud v některých právních řádech členských států nevyřešena, a to i přesto, že se jedná o nepostradatelný institut v oblastech ochrany spotřebitele, nekalé soutěže apod. Díky tomu, že je tento druh žaloby schopen kumulovat nároky velké skupiny poškozených osob, lze dovést mnoho dalších neodmyslitelných významů, a to zefektivnění a hospodárnost soudního řízení, neboť se vede jedno řízení, potřebné důkazy se obecně provádí jen jednou a není potřeba je provádět v každém individuálním řízení, tedy opakovaně. Těmito žalobami také dochází k omezení situací, během kterých by mohlo dojít k zahlcení soudů z důvodu nápadu mnoha tisíců individuálních žalob¹.

Takto popsané skutečnosti vedly autorku k výběru tématu hromadných žalob. Jelikož je však rozsah diplomové práce omezen, zúžila svou práci na část soudního rozhodování o peněžitém plnění a následnou distribuci tohoto plnění. K pojmu náhrada škody je však nutné poznamenat, že kdekoliv se v této práci objevuje pojem náhrada škody, je tím myšlena náhrada majetkové újmy, tak jak s tímto pojmem pracuje nový občanský zákoník v ustanovení § 2894 a násl., tedy podoba náhrady škody v penězích, pokud není stanoveno jinak.

¹ Příkladem může být kauza Deutsche Telekom AG, ve které napadlo na soud více než 17.000 žalob investorů proti této společnosti a došlo k paralizování soudu, viz ROTT, Peter. „*Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union – country report Germany* [online]. kartellblog.de, 6. října 2008 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na: <<http://kartellblog.de/wordpress/wp-content/uploads/Civic-Consulting-2008-evaluation-report-Germany.pdf>>.

Autorka dále poznamenává, že je práce zaměřována pouze na soudní rozhodování, alternativní řešení sporů nebude blíže rozebráno a je tak ponecháno pro další odborné práce.

Celá tato práce je vypracována v souladu s hypotézou, že český právní řád v sobě nadále nezakotvuje ucelenou právní úpravu hromadných žalob. Je však nutné zmínit, že v České republice již existuje věcný záměr zákona, který se snaží vyřešit tuto problematickou oblast. Stále se ovšem jedná o dlouhý legislativní proces, proto se diplomová práce zabývá aktuálním obdobím nedostatečné právní úpravy.

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat nejen možnosti rozhodování soudů v řízení o hromadných žalobách, ale také možnosti následné distribuce peněžitého plnění mezi poškozené osoby vyskytující se v zahraničních právních úpravách, zhodnotit tyto možnosti a vytyčit jistý směr, který by byl pro českou právní úpravu tím nejvhodnějším. S těmito skutečnostmi souvisí výzkumné otázky: Jaká možnost přerozdělení peněžitého plnění je tou nejvhodnější? Je nezbytné zakotvit právní úpravu hromadných žalob se zaměřením na rozhodování o náhradě škody v penězích v českém právní řádu?

Diplomová práce je rozdělena do 8 kapitol, z nichž má každá několik podkapitol. První tři kapitoly se zabývají obecnějšími informacemi, které je vhodné zmínit předtím, než se bude práce zaměřovat na užší problematiku v následujících kapitolách. První kapitola je tak věnována obecnému vymezení hromadné žaloby a problematice samotného pojmu hromadná žaloba. Ve druhé kapitole jsou vymezeny nejvýznamnější druhy hromadných žalob, a to skupinová a reprezentativní, jejich obecná charakteristika a výhody a nevýhody, které je nutné si v dané problematice uvědomit. Třetí kapitola se zaměřuje na pojmy modelů opt-out, opt-in, jež bezpochyby patří k problematice hromadných žalob a je potřeba vysvětlit jejich význam před rozбором jádra problému. Čtvrtá kapitola je již praktičtějšího rázu, neboť je zaměřena na konkrétní možnosti rozhodování o peněžitém plnění, které pracují s výše zmíněnými a vysvětlenými pojmy. Pátá kapitola obsahuje praktické informace a zhodnocení možností následné distribuce peněžitého plnění. Šestá kapitola upřesňuje situaci v Evropské unii. Sedmá kapitola podrobněji poukazuje na právní úpravy kolektivní ochrany práv v souvislosti s rozhodováním o peněžitém plnění v několika vybraných státech světa a poslední osmá kapitola využívá všech doposud zmíněných informací pro vymezení aktuální situace právní úpravy kolektivní ochrany práv v českém právním řádu.

Co se týče práce se zdroji, z kterých autorka při psaní této diplomové práce čerpá, jsou jimi monografie Jana Balarina s názvem *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení* a monografie Petra Lavického a kolektivu s názvem *Moderní civilní proces*, které otevřely cestu k dalším použitelným

zdrojům, převážně zahraničních autorů. Jsou také využívány internetové databáze knihovny Univerzity Palackého, www.ssrn.com a zahraničních legislativních institucí konkrétních států.

Při práci s textem je použita metoda analýzy a s ní související syntéza a komparace, které ve svém souhrnu vedou k zodpovězení vymezených výzkumných otázek. Metoda analýzy je nezbytná k vyhledání vhodných zdrojů obsahujících užitečné informace a také k analyzování nastalé situace nejen v českém právním prostředí, ale i v zahraničí. S tím úzce souvisí metoda syntézy, která se snaží o to, spojit nashromážděné informace plynoucí z analýzy do jednoho celku a vytvořit tak společně s komparací řešení zahraničních právních úprav ucelený náhled na danou problematiku.

1 Hromadné žaloby v civilním soudním řízení

První až třetí kapitola se zabývá základními informacemi, nezbytnými pro porozumění rozsáhlému tématu, kterými jsou hromadné žaloby, a to v souvislosti s užším zaměřením této diplomové práce.

Pro pochopení celého problému je nezbytné vyjasnění samotného pojmu „hromadná žaloba“. Tento pojem je vhodné rozdělit na dvě části - „žaloba“ a spojení slov „hromadná žaloba“. Pojem „žaloba“ obecně značí procesní úkon, který má ve svých rukou strana, která chce zahájit sporné řízení u soudu kvůli porušení nebo ohrožení svých práv. Klasická civilní žaloba, vyskytující se v civilním soudním řízení, se zaměřuje na prosazení individuálního nároku, kdežto hromadná žaloba se svým obsahem snaží o prosazení nikoliv individuálních, ale pouze typově stejných nároků velkého množství osob proti témuž žalovanému, a zaměřuje se tak na kolektivní ochranu práv, která v sobě zahrnuje procesní prostředky a postupy mající za cíl vyrovnat procesní postavení mezi korporacemi a jednotlivci.

Při hledání pojmu „hromadná žaloba“ v odborné literatuře budou zcela jistě nalezeny nejrůznější názvy, jež se snaží tento institut charakterizovat, např. žaloba kolektivní, skupinová, reprezentativní, vzorová apod. Můžeme si také povšimnout, že autoři těmto pojmům přisuzují trochu odlišné významy. S tímto problémem souvisí i fakt, že například v anglické literatuře se objevují názvy jako „collective action“, „representative action“, „group action“, „multiparty action“, „collective redress“ či „organization action“, v německém jazyce např. „Verbandsklage“, „Sammelklage“, „Gruppenklage“ apod.² Rozepře o názvu daného institutu tak existují napříč mnoha státy. Cílem této práce není jednoznačně určit, který pojem by se měl v praxi používat. Jde spíše o poukázání na pojmovou rozptýlenost a v praxi zavedené pojmenování, k němuž se kloní i tato práce.

V českém prostředí například A. Winterová charakterizuje pojem hromadná žaloba jako „žaloba většího okruhu osob, které mají shodné nebo obdobné nároky, avšak nejsou účastníky řízení o nich, i když z výsledku řízení mohou profitovat“³. Tyto žaloby je dle A. Winterové možné dělit do několika skupin - žaloby soukromé (skupinové), žaloby spolkové (společenské) a veřejné. U žalob soukromých je žalobce věcně legitimován jako jednatel, tzn. uplatňuje své vlastní právo pro sebe, ale jsou zde účinky i pro jiné osoby. Žaloby spolkové neboli společenské jsou uplatňovány u soudu právnickou osobou nebo sdružením osob, které jsou procesně legitimovány z důvodu zabývání se takovýmto druhem žalob a vymáháním práv z nich. Žaloby veřejné slouží k ochraně hromadných práv společnosti, které jsou svěřeny orgánu veřejné moci.⁴

² LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 245 a 248.

³ WINTEROVÁ, Alena. Hromadné žaloby (procesualistický pohled). *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, s. 22.

⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 245.

J. Balarin pracuje spíše s pojmem kolektivní žaloba jako „nejobecnější vymezení okruhu problémů. Tento pojem označuje existenci určité funkčně charakterizované plurality (množiny prvků)“.⁵ Pojem hromadná žaloba lze dle jeho názoru brát jako synonymum ke slovu kolektivní žaloba.⁶

R. Zahradníková definuje hromadnou žalobu v souvislosti s evropským pojetím. Jedná se tak o „žalobu, která je podávána v zájmu většího počtu osob, aniž by tyto osoby byly přímo účastníky řízení, tzn. že dané osoby mohou mít z daného rozhodnutí prospěch, aniž by byly účastníky řízení.“⁷

P. Lavický považuje spojení hromadná žaloba v českém prostředí za nejčastěji se vyskytující pojem⁸. Diplomová práce z tohoto názoru vychází, což napovídá i její název. Autor definuje hromadnou žalobu jako „žalobu, kterou podává jedna osoba či více osob a kterou strana žalující sleduje vždy ochranu kolektivního zájmu a někdy též vlastního individuálního zájmu“⁹.

⁵ BALARIN, J. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 19.

⁶ Tamtéž.

⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 15.

⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 250.

⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 251.

2 Obecná charakteristika skupinových a reprezentativních žalob

Co se týče podob hromadné žaloby, není možné přehlédnout žaloby skupinové a reprezentativní, které jsou „*typem hromadných žalob a tedy i prostředkem kolektivní právní ochrany*“¹⁰. Jsou zároveň také velmi významnými právními instituty, neboť období těchto žalob vycházející z americké právní úpravy můžeme nalézt i v právních úpravách většiny členských států¹¹ Evropské unie. Tyto žaloby je nezbytné alespoň v obecnějších rysech popsat, neboť s nimi bude pracováno v následujících kapitolách.

2.1 Charakteristika skupinové žaloby

Tato žaloba se týká skupiny osob se stejnými nebo obdobnými nároky skutkového i právního základu vůči stejnému žalovanému¹². Každý z členů skupiny má právo se stát žalobcem a zahájit tak řízení. Pokud má tedy člen skupiny zájem o zahájení řízení, má možnost jednat jménem všech oprávněných členů skupiny a reprezentovat je v probíhajícím řízení.¹³ Osoby, jejichž zájmy jsou v těchto řízeních zastupovány členem skupiny, neztrácí postavení účastníků řízení, a pokud je to možné a potřebné, přímo se účastní soudního jednání. S tímto typem hromadné žaloby úzce souvisí modely řízení, které jsou následně blíže rozebrány.

Pro evropský vývoj hromadné žaloby má neodmyslitelný význam tzv. „*class action*“, která pochází z angloamerického systému práva. Evropa se s touto žalobou setkala např. ve 20. století, když se američtí právníci rozhodli zastupovat oběti německého nacistického režimu u amerických soudů, k čemuž využili tohoto institutu, který směřoval proti hospodářským subjektům vykořisťujících zaměstnance různými nelegálními metodami. Žalované strany tyto spory prohrály a byly povinny poškozeným obětem uhradit částku ve výši téměř 5 miliard Euro. Americká class action tak sklídila velký obdiv evropských obyvatel trvající dodnes.¹⁴

¹⁰ PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Reprezentativní žaloba v českém civilním procesu. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 51.

¹¹ Příkladem jsou Francie, Švédsko, Německo, Španělsko a spousta dalších členských států, viz Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie, COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 15.

¹² Pozn: Takováto skupinová žaloba se nazývá skupinovou žalobou pozitivní, pokud by na straně žalovaného stál velký počet subjektů, jednalo by se o pasivní skupinovou žalobu, v praxi je více uplatňována pozitivní skupinová žaloba, proto na ni bude zaměřena pozornost.

¹³ SMOLÍK, Petr. Meze užití skupinové žaloby v českém civilním procesu – současnost a vyhlídky. *Acta Universitatis Carolinae*, 2008, 1. vydání, Praha, nakladatelství Karolinum, s. 107.

¹⁴ TICHÝ, Luboš. Procesní ochrana skupinových zájmů – přehled a řešení. *Acta Universitatis Carolinae*, 2008, 1. vydání, Praha, nakladatelství Karolinum, s. 54.

Class action je nejvíce spjata s pojmem americké skupinové žaloby, která je v dnešní době vedena modelem tzv. opt-out řízení¹⁵. Žalobce se díky class action svým jménem domáhá nápravy svých práv, která byla jednáním žalovaného porušena, a to má za následek i možnost nápravy zásahu do práv velkého počtu jiných osob, které jsou ve stejném nebo velmi podobném vztahu vůči žalovanému. Z toho lze dovozovat, že žalobce podává žalobu i za tento velký počet osob. Class action můžeme považovat za významnou i z hlediska sjednocení velkého množství osob se stejnými nebo obdobnými nároky do jednoho řízení a tyto osoby se ani nemusí dostavit k soudu, jelikož by se při tak velkém množství osob jednalo o těžko proveditelné a velmi zdlouhavé řízení.¹⁶ Podoba class action se v členských státech USA může lišit, na federální úrovni je možné projednat class action, pokud hodnota předmětu věci přesáhne 5 mil. USD a současně je naplněn požadavek, že je alespoň jeden z členů skupiny občanem jiného členského státu a je na straně žalobce nebo žalovaného alespoň 100 členů.¹⁷

2.2 Charakteristika reprezentativní žaloby

Z hlediska vývoje této žaloby nesmíme zapomínat na římské actiones populares, které položily základ pro vývoj tohoto druhu žalob. Actiones populares se používaly k ochraně veřejného zájmu, jejich podmínkou bylo, aby žalobcem byl dospělý svéprávný muž. Konkrétněji se jednalo o „*prétorské a édičské žalobní formule, které mohl každý občan použít za základ soukromého procesu, aby od toho, kdo je odpovědný za skutečnost dotýkající se veřejného zájmu, požadoval zaplacení peněžité pokuty*“¹⁸. Dále závisel vývoj reprezentativních žalob na vývoji potřeb společnosti. Do popředí se postupem času dostávaly názory, že by již neměla být ochrana veřejného zájmu výsadou státu.¹⁹

Tyto žaloby se dnes vyznačují vystupováním organizace (zpravidla právnické osoby) v soudním řízení, během kterého hájí zájmy veřejnosti, jedná se o tzv. reprezentativní subjekt. Tato právnická osoba má procesní postavení žalobce, který podává žalobu buď za osoby vymezené v dohodě, na základě které jsou nároky osob převedeny na reprezentanta, nebo za osoby, jež jsou charakterizovány určitými společnými znaky, ale k dohodě a převodu nároků nedochází, neboť je řešen pouze společný (kolektivní) zájem skupiny. Žádná z osob se však řízení nijak neúčastní,

¹⁵ V 19. století byla právní úprava hromadných žalob v USA založena na modelu opt-in. V 2. polovině 20. století však došlo ke změně modelu řízení na model opt-out, viz Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, s. 42.

¹⁶ TICHÝ, Luboš. Procesní ochrana skupinových zájmů – přehled a řešení. *Acta Universitatis Carolinae*, 2008, 1. vydání, Praha, nakladatelství Karolinum, s. 55.

¹⁷ PODRAZIL, Petr. Vybrané aspekty kolektivní ochrany práv v diskriminačních pracovněprávních sporech podle vzoru USA. *Acta Iuridica Olomuncensia*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 98.

¹⁸ WENGER, Leopold. *Institutionen des römischen Zivilprozessrechts*. München: Verlag der Hochschulbuchhandlung, Max Hueber, 1925, s. 159.

¹⁹ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 122 - 124.

Pozn: Dnes se stále v tomto typu řízení můžeme setkat s ochranou veřejného zájmu orgány veřejné moci.

nemají tedy žádná procesní práva v dané věci a rozsudek pro ně nepředstavuje exekuční titul. Touto skutečností lze dovodit, že pro osoby v reprezentativním řízení obecně nepředstavuje rozsudek ani překážku věci rozsouzené.²⁰

Reprezentativní žaloby je dle názoru J. Balarina možné dělit do několika skupin, a to na žaloby tradiční, kolektivní a na tzv. žaloby na odčerpání zisku (skimming-off).²¹ Tradiční reprezentativní žaloby jsou žaloby, ve kterých „*zastupované osoby postupují své nároky žalobci, ten pak vymožené plnění postoupí zpět*“ (tzv. postupní žaloba).²² Pod pojmem kolektivní reprezentativní žaloby si lze představit žaloby, ve kterých „*žalobce nevytváří individuální nároky, ale např. nároky na náhradu škody způsobené kolektivnímu zájmu*. Žaloba na odčerpání zisku je specifickým typem žaloby, a to proto, že jejím cílem není přímé odškodnění poškozených osob, ale snaha o „odčerpání“ neoprávněného zisku, který byl získán právě porušením práv poškozených osob. Vymožená částka je pak předána žalobci, který má právo naložit s touto částkou podle toho, co mu dovoluje konkrétní právní úprava.²³ Pro tuto práci budou dále více rozebrány žaloby tradiční a kolektivní, a to ve 4. kapitole v souvislosti se samotným rozhodováním soudů.

Co se týče nároků, kterých se lze na základě reprezentativní žaloby domáhat, jedná se nejen o nároky na náhradu škody, ale i nároky negatorní, restituční nebo nároky týkající se nedělitelného plnění.²⁴ Tyto další nároky však nejsou předmětem odborné práce, proto jsou zde pouze zmíněny.

²⁰ Výjimku mohou tvořit tzv. postupní žaloby, u nichž lze dovozovat, že po převedení plnění zpět na postupitele dochází k překážce věci rozsouzené, neboť se tyto osoby stávají nositeli daného plnění, tento názor zastává i Bohdana Pagáčová ve své diplomové práci *Reprezentativní řízení* (v rámci právní úpravy kolektivní ochrany práv) z roku 2017, s 12.

²¹ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 17-18.

²² BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 17.

²³ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 18.

²⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 247.

3 Modely opt-out, opt-in

Se skupinovou žalobou a s řízením, které tato žaloba zahajuje, jsou úzce spojeny modely opt-out a opt-in pocházející z americké právní úpravy. V této kapitole jsou však modely sepsány nejen na základě právní úpravy USA, ale i právních úprav jiných států světa, především členských států Evropské unie. Jedná se tak o jakési souhrnné vymezení existujících forem těchto modelů, se kterými bude dále pracováno.

3.1 Charakteristika a využitelnost opt-out

Model opt-out za členy skupiny automaticky považuje osoby, které byly na svých právech dotčeny obdobným způsobem, s obdobným výsledkem. Na základě skutečnosti, že jsou tyto osoby vsunuty do řízení automaticky bez jejich předchozího souhlasu, je jim stanovena lhůta, ve které mohou ze skupiny vystoupit a svou účast na řízení tak vyloučit. Pokud této lhůty využijí a aktivně vyjádří svůj názor ze skupiny vystoupit, rozhodnutí soudu pro ně nebude závazné. Pokud však uplyne stanovená lhůta, osoby ztrácí možnost vystoupit a rozhodnutí soudu se na ně bude vztahovat. Aby se osoby, které spadají do skupiny dotčených osob, dozvěděly o možnosti ze skupiny vystoupit, je zapotřebí oznámit veřejnosti informace týkající se plánovaného uplatnění hromadné žaloby, znaky skupiny dotčených osob a jejich práva ze skupiny vystoupit. Taková výzva se nejčastěji koná prostřednictvím médií jako jednoho z nejlivnějších informačních prostředků dnešní doby.²⁵

Model opt-out je však předmětem řady spekulací, jelikož se v řízení opt-out rozhoduje také o nárocích osob, které se i přes značnou medializaci nemusí dozvědět, že takové řízení proti žalovanému probíhá²⁶. Na jednu stranu by tak měl být kladen značný důraz na informovanost obyvatel, pokud ovšem média roznese zprávu, že je zájem na zahájení soudního řízení proti konkrétní společnosti, může být jméno této společnosti značně poškozeno ještě dříve, než je skutečně rozhodnuto o její odpovědnosti za deliktní jednání. Dle názoru autorky by se mělo velmi dbát zřetele na to, co se občanům skutečně sdělí. Tento názor platí i pro řízení opt-in, ve kterém se rozhodnutí týká členů skupiny, kteří jsou individuálně určeni. I tyto osoby se musí dozvědět o příležitosti domáhat se svých nároků společně s dalšími poškozenými osobami.

Příkladem právní úpravy obsahující skupinové řízení založené na modelu opt-out je nejen americká class action, ale také Portugalsko²⁷.

²⁵ WINTEROVÁ, Alena. Hromadné žaloby (procesualistický pohled). *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, s. 22.

²⁶ Např. za situace, že se dotčená osoba vyskytuje v zahraničí.

²⁷ Viz již citovaná Zpráva Komise COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 15.

3.2 Charakteristika a využitelnost modelu opt-in

Model opt-in je založen na opačném principu, nežli zmíněný model opt-out. Je tak potřeba aktivního chování osob již v rámci samotného přihlášení se do skupiny. Lze říci, že je tak více zachována autonomie vůle jednotlivce, neboť se tento jednatel sám rozhodne, zda chce být součástí dotčené skupiny a vymáhat svůj nárok touto cestou. I v modelu opt-in je kladen důraz na náležitou informovanost veřejnosti, kterou mají povinnost zajistit zástupci skupiny prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Tito zástupci mají také povinnosti zjistit základní informace o členech skupiny z důvodu možné součinnosti se soudem. Jelikož jsou členové skupiny bráni za účastníky řízení, rozhodnutí soudu je závazné i pro ně.²⁸

Díky tomuto modelu je podstatně snadnější určit celkovou, tzv. kolektivní hodnotu sporu, protože jsou identifikováni jednotliví členové skupiny, a pro zjištění počtu poškozených osob a celkové hodnoty je podstatně jednodušší zajistit důležité důkazní prostředky, včetně výslechů samotných účastníků, pokud je to nezbytné. Je však nutné zmínit i negativní stránku tohoto modelu řízení. Hlavní podmínkou je aktivní jednání poškozených osob spočívající v přihlášení se do skupiny. Z praktického hlediska se však spousta osob, kterým vznikly jen malé výše škod, soudnímu sporu spíše vyhýbají, neboť pro ně spor znamená mnohem větší zátěž, ať už po stránce finanční nebo psychické. Pasivním chováním těchto poškozených osob jsou však velmi vysoké finanční částky ponechány společností, které tak profitují ze svého protiprávního jednání, a kolektivní ochrana práv ztrácí svůj význam. Pokud je předpokladem pro podání skupinové žaloby vznik velkého počtu škod, které však dosahují malých individuálních finančních částek, je obecně vhodnější využít model opt-out. Model opt-in je vhodnější za situace, že osobám vznikly větší škody a jsou tak více motivovány požadovat náhradu škody.

Příklady zahraničních právních úprav zakotvujících v rámci skupinového řízení model opt-in jsou právní řády většiny členských států Evropské unie.²⁹

²⁸ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s.120.

²⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů 2013/401 ze dne 11. června 2013, s. 12.

4 Možnosti rozhodování o výši peněžitého plnění

Nyní je namístě navázat na předcházející informace z obecných kapitol a využít je pro konkrétní fázi řízení o hromadných žalobách, tedy rozhodování o peněžitém plnění. Zde je nutné podotknout, že jsou níže zmíněné možnosti inspirovány právními úpravami evropských i mimoevropských zemí.

4.1 Rozhodování o společných otázkách v řízení o hromadných žalobách

Co se týče fáze rozhodování o peněžitém plnění, existuje zde několik možností, které mají vliv na následný průběh řízení. Pokud žalobce podá skupinovou žalobu, může soud rozhodovat např. pouze o společných otázkách všech členů skupiny, a to za předpokladu, že je předmět řízení určen tak, aby vylučoval rozhodování o otázkách individuálních. Obsah rozsudku má tak jakousi podobu mezitímního³⁰ rozsudku, jelikož je rozhodnuto pouze o základu nároku. Po nabytí právní moci tohoto rozsudku končí skupinové řízení a začínají se rozbíhat konkrétní řízení, ve kterých bude rozhodováno o individuálních nárocích členů skupiny, popř. podskupin vytvořených podle společných znaků členů. Pro využití tohoto způsobu rozhodování je však nutné zvážit, zda lze předpokládat, že budou členové skupiny dále pokračovat v individuálních řízeních, což si lze představit zejména u modelu opt-in.³¹

Tato možnost se sice snaží usnadnit soudům postup v rozhodování o velkém počtu poškozených osob alespoň tím, že bude kolektivně rozhodnuto co do základu věci, dále však počítá s aktivním jednáním poškozených osob, s čímž ale nelze dle názoru autorky vždy počítat, a to hlavně v modelu opt-out kvůli existenci nízkých nároků nebo samotné nevědomosti o probíhajícím řízení. Obecně je tak účelu kolektivní ochrany práv v této možnosti dosaženo jen částečně, což není žádoucí.

4.2 Rozhodování o individuálních nárocích v řízení o hromadných žalobách

Jako další způsob rozhodování o peněžitém plnění připadá v úvahu rozhodování o individuálních nárocích přímo v řízení zahájeném na základě skupinové žaloby. Jelikož se jedná o rozhodování o individuálních nárocích konkrétních poškozených osob, je z povahy věci vhodnější uvažovat o této možnosti u řízení zahájeného na základě skupinové žaloby, nežli u řízení zahájeného reprezentativní žalobou.

³⁰ Tento institut je znám i českému právnímu řádu (viz ustanovení § 152 odst. 2 o.s.ř.).

³¹ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 78.

V souvislosti s rozhodováním o individuálních nárocích je nutné rozlišovat procesně jednodušší situace a ty procesně složitější. Procesně jednodušší situací je např. situace, kdy je výše nároků určitelná i bez účasti členů skupiny, a to konkrétně za situace, kdy má soud k dispozici dokumenty žalovaného, které umožňují určit výši konkrétního plnění člena skupiny, popř. má soud k dispozici ekonomické průzkumy trhu, audit hospodaření žalovaného, zjištění výše výnosu z protiprávního jednání žalovaného apod. Pozitivem toho řízení je, že díky absenci účasti členů skupiny přímo v řízení nedochází k prolomení efektivity řízení, a řízení tak probíhá podstatně rychleji. V situaci, kdy je nutné vynaložit vysoké náklady z důvodu zjišťování konkrétní výše nároku, je namíste výši nároků paušalizovat, tedy určit kvalifikovaným odhadem. Paušalizace je ovšem omezená.³² Člen skupiny by neměl kvůli paušalizaci svého nároku přijít o výhody, které vyplývají z účasti na tomto druhu řízení.³³

Procesně složitější situací může být situace, kdy je zjištění počtu členů skupiny nebo zjištění výše individuálních nároků těžko zjistitelná bez součinnosti těchto členů. Zde je nutné posuzovat, jestli je množství nároků schopno bez nepřiměřených obtíží uspět v samostatných soudních řízeních, pokud ne, je na místě uvažovat o skupinovém řízení. Příkladem mohou být situace vzniku individuálních škod při výbuchu továren, havárií dopravních letadel, nelegální sériovou výrobou apod., tedy o situace, ve kterých je nezbytné provést náročné dokazování, včetně mnoha znaleckých posudků a výpovědí samotných poškozených. V těchto situacích soudy často následně postupují formou tzv. „miniřízení“. Členové se rozdělí do několika podskupin podle srovnatelného postavení, pokud soud nezná konkrétní členy řízení, musí být schopen na základě dostupných informací o co nejpřesnějšího odhadu počtu potenciálních členů a výše jejich nároků. V každé takto vytvořené podskupině se provede miniřízení, ze kterého je určena celková výše nároku každé podskupiny. Po určení nároků v rámci všech podskupin proběhne hlavní řízení, ve kterém se již na základě zjištěných okolností z probíhajících miniřízení přisoudí členům nároky individuální. Ovšem pokud soud nemůže zjistit ani odhadem počet členů skupiny, popř. výši jejich nároků, je namíste uvažovat pouze o rozhodnutí o společných otázkách a nechat poté prostor klasickému soudní řízení tak, jak bylo řečeno výše, nebo nevyplácet členům skupiny individuální nároky, tak jak je popsáno níže u doktríny *Cy pres*.³⁴

³² MULHERON, Rachael. *The class action in common law legal systems: A comparative perspective*. Oxford, Portland: Hart Publishing, 2004, s. 412.

³³ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 79., pozn. příklady výhod v procesně jednodušších případech může být snížení výše nákladů řízení, rychlost řízení i přes vysoký počet žalob poškozených osob.

³⁴ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 80.

4.3 Rozhodování v řízení o reprezentativní žalobě

Dvě předchozí možnosti se jeví představitelné spíše u skupinové žaloby. Je tedy na čase uvažovat o rozhodování o peněžitém plnění v řízení o reprezentativní žalobě. Jak již bylo řečeno ve druhé kapitole zabývající se povahou reprezentativních žalob, lze u této žaloby hovořit o několika typech. Po procesní stránce je zřejmě nejjednodušší tzv. tradiční reprezentativní žaloba, neboli žaloba postupní, která je charakteristická postoupením nároků poškozených osob reprezentantům (nejčastěji spolkům), kteří následně vystupují v soudním řízení jako jediní účastníci. Soud zde tedy nerozhoduje o individuálních nárocích poškozených osob, ale pouze o kolektivní hodnotě sporu, tedy celkové náhradě škody, kterou je žalovaný povinen za zákonem stanovených podmínek zaplatit, a to na základě reprezentantem podaných důkazů nebo důkazů zjištěných samotným soudem. Distribuce peněžitého plnění je poté na reprezentantovi. Je však nutné dodat, že by bylo vhodné, aby samotné postoupení nároků na reprezentanta a zpět na poškozené osoby bylo upraveno zákony, a to proto, aby nedocházelo k problémům při samotném postoupení (př. upravit podmínky přesné identifikace postupovaných nároků, informovanost o výsledku řízení, lhůta pro postoupení nároků tam i zpět, způsob určení individuálního plnění, místo plnění, výše odměny reprezentanta apod.).³⁵

Dalším z druhů reprezentativní žaloby je tzv. kolektivní reprezentativní žaloba, o které se hovoří v případech, kdy „*reprezentant konsoliduje zájmy třetích osob samotnou povahou své činnosti, jedná se zpravidla o spolky, pro které představuje prosazování zájmu třetích osob hlavní předmět činnosti.*“³⁶ Výsledkem takové žaloby je ovšem obecný zájem třetích osob, nikoliv zájem individuální. Žaloba tak ve svém návrhu může obsahovat nároky na náhradu kolektivní škody, nikoliv škody individuální.³⁷ Je tudíž možné, aby petit tohoto druhu reprezentativní žaloby zněl i na peněžité plnění ze škod vzniklých zásahem do kolektivních zájmů. Nejedná se o škodu způsobenou konkrétnímu subjektu, nýbrž o „*generální újmu na určitých zájmech, která není vyčíslitelná na individuální úrovni*“³⁸. Taková situace je však reálně těžko představitelná a vyčíslení škody velmi obtížné. Dle názoru autorky není tento typ žaloby v praxi příliš vhodný, a to nejen kvůli své obtížné realizaci, ale také pro svůj ne příliš jasný předmět, který by měl být reálně uchopitelný, proto nebude tento typ dále rozebírán.

Souhrnně bylo v této kapitole poukázáno na jisté možnosti rozhodování o peněžitém plnění. Může se tedy jednat buď o pouhé rozhodování o společných otázkách, které může být

³⁵ V českém právním řádu lze nalézt jistý základ v ustanoveních zabývajících se postoupením pohledávky (§1879 a násl. OZ).

³⁶ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 80.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 88.

základem pro následné individuální řízení, nebo rozhodování zahrnující nejen společné otázky, ale také individuální plnění. Oba tyto typy jsou vhodné pro řízení o skupinové žalobě. Co se týče řízení o reprezentativní žalobě, přichází v úvahu rozhodování o peněžitém plnění jen u postupní žaloby, na základě které jsou individuální nároky poškozených osob převedeny na reprezentanta, který přiznané nároky převede zpět na tyto osoby.

5 Možnosti přerozdělení prisouzeného peněžitého plnění

Poté co soud rozhodne o výši nároků, přichází na řadu poslední fáze řízení, kterou je distribuce individuálních náhrad škod poškozeným osobám. V rámci této distribuce je nutné počítat také s odměnou pro správce skupiny, který spor financoval. Problematika správce skupiny, financování a následná výše odměny správce však nebude zahrnuta do této práce.

5.1 Vytvoření fondu pro poškozené osoby

První ze zmíněných možností distribuce je vytvoření společného fondu, o kterém lze uvažovat spíše u řízení zahájeném na základě skupinové žaloby. Obvykle zde soud nařídí žalovanému, aby zaplatil celkovou výši nároku na jedno platební místo, a to do fondu³⁹, který je pro tyto účely zřízen. Vytvoření společného fondu má jednoznačné výhody. Z pozice žalovaného se jedná o možnost se jednou⁴⁰ platbou zprostit své povinnosti vyplývající z rozhodnutí. Členové skupiny si tak mohou být jisti, že po zaplacení částky do fondu již nebudou ohroženi úpadkem žalovaného, který by mohl nastat přímou distribucí žalovaným. Jakmile se celková výše nároků nachází ve společném fondu, soud stanoví členům skupiny lhůtu, ve které mohou přihlašovat své nároky, formuláře, na základě kterých mají tyto nároky přihlašovat, způsob, jak tyto nároky dokládat apod.⁴¹ Doložení nároků není ovšem požadováno vždy, neboť soudy mají obvykle k dispozici dokumenty žalovaného (např. účetnictví), ze kterých lze konkrétní nároky a jejich výši zjistit, popř. z nich lze zjistit jména poškozených osob (členů skupiny). Pokud ovšem takové dokumenty chybí, je zapotřebí i doložení jednotlivých nároků členy skupiny. Doložením mohou být položky v účetnictví členů, účtenky, výpisy z účtů apod.⁴²

Po uplynutí lhůty k uplatnění nároků členy skupiny je možné začít s výplatou náhrad. Pokud by po výplatě všech náhrad došlo k situaci, kdy by určitá část ve fondu stále zůstávala, není dle názoru autorky příliš vhodné tyto prostředky vracet žalovanému. Pokud se soud k této možnosti přikloní, mělo by se jednat opravdu o výjimečné situace, protože je tato částka důsledkem nelegální činnosti žalovaného a její vrácení je proti smyslu celého uskutečněného soudního řízení. Přerozdělit zbývající částku členům skupiny také není příliš vhodným řešením, neboť členové nemají na další peněžité plnění nárok, a mohlo by se tak jednat o bezdůvodné obohacení. Další možností se jeví převedení nevyplacené částky zástupci skupiny (př. advokátu), ovšem takové řešení také není dle

³⁹ Fond je obvykle zřízen samotným soudem. Otázkou však je, kdo bude fond spravovat. Dle názoru autorky je představitelné, aby fond spravoval advokát k tomu pověřený, určitá instituce (např. banka) nebo samotný soud, který tento fond zřídil. Místo fondu by bylo možné uložit žalovanému povinnost složit částku do soudní úschovy, tento institut je českému právnímu řádu již znám a mohl by tak být využit. Další informace budou zmíněny v 8. kapitole.

⁴⁰ Soud může žalovanému stanovit povinnost zaplatit jednorázovou částku, popř. stanovit výši splátek. Při stanovení splátek je však fáze distribuce poněkud složitější, obdobné možnosti však zná i český právní řád v insolvenčním řízení.

⁴¹ MARCUS, Stanley a kol. *Manual for complex litigation, fourth*. Federal Judicial Center, 2004, s. 331.

⁴² BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 81.

názoru autorky příliš vhodné, neboť by se mohlo stát, že nebude zástupce skupiny díky zakotvení této možnosti příliš motivován k efektivní činnosti týkající se hledání potencionálních členů skupiny, kteří si budou nárokovat svou náhradu škody. Nejvhodnějším řešením je svěřit zbývající peněžitou část neziskovým organizacím nebo státu, kteří by se tak měly snažit o co nejefektivnější využití těchto finančních prostředků pro ochranu zájmů, které byly jednáním žalovaného porušeny. Možnost darovat zbylou finanční částku neziskovým organizacím je doktrína, ke které se soudci skutečně obrací, a to buď na návrh žalobce, nebo i bez návrhu, jedná se o tzv. *doktrínu Cy pres*.

Dále je také možné si představit situaci, kdy soud před samotnou distribucí zjistí, že stanovená celková výše sporu nebude dostačovat pro výplatu jednotlivých náhrad. Soud by se tak měl uchýlit k procentuálnímu výpočtu individuální náhrady škody dle míry poškození a zvážení dalších okolností. Tento problém je představitelný v případě modelu řízení opt-out, během kterého může mít soud problémy odhadnout počet členů skupiny.

5.2 Doktrína Cy pres

Termín *Cy pres* je odvozen z normansko - francouzského výrazu „*cy pres comme possible*,”⁴³ což je možné přeložit jako „*co nejbližší*“. Samotný počátek této metody však sahá až do 6. století do oblasti starověkého Říma, ve 14. století byla přejata do právního systému Anglie, odkud se dostala až do Ameriky.⁴⁴

Dnes je možné tuto doktrínu využít například v situacích, ve kterých jednotlivé individuální peněžité nároky představují zanedbatelnou výši, a distribuce nároků mezi členy skupiny je tak ekonomicky nevhodným řešením vzhledem k administrativním nákladům na realizaci distribuce. Dále je možné o doktríně uvažovat v situaci, kdy výše přisouzených částek nesouhlasí z důvodu, že soud nemůže přesně identifikovat členy skupiny, anebo se identifikovaní členové skupiny ve stanové lhůtě nepřihlásí o své peněžité nároky. K tomu je mohou vést různé důvody (nezájem, nevědomost apod.). Takovéto situace jsou logicky představitelné, jak bylo řečeno výše, u modelu řízení opt-out.

R. Wasserman se ve svém článku⁴⁵ zabývá možnostmi řešení praktických problémů aplikace doktríny *Cy pres*. Jednou z alternativních možností je vrácení zbylé částky žalovanému, s tímto však autorka stejně jako v problematice založení fondu nesouhlasí. Dalším argumentem pro nevhodnost vrácení zbylé částky žalovanému může být i to, že by při vrácení částky docházelo ke zvýhodnění žalovaného, a to v situacích, kdy se poškození nedozví o probíhajícím řízení a tak ani

⁴³ FENN, Matt. *The use of Cy Pres in class action settlements: The best of bad options* [online]. papers.ssrn.com, 8. června 2014 [cit. 18. února 2018]. Dostupné na: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2446989>.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ WASSERMAN, Rhonda. *Cy pres in class action settlements*. *Southern California Law Review*, 2014, 88 S. Cal. L. Rev. 97, s. 99-163.

o možnosti domáhat se náhrady škody. Dále je možné uvažovat o přerozdělení zbylého obnosu členům skupiny, kterým již byly výše jejich nároků vyplaceny.⁴⁶ Tento způsob řešení, jak již bylo řečeno výše, není také příliš vhodný, neboť na další peněžité plnění nemají tito členové skupiny nárok. Jiná by ovšem byla situace v případě, kdyby se soud ve fázi rozhodování o celkové výši nároků uchýlil k paušalizaci. Zde lze předpokládat, že nebude členům skupiny přisouzena skutečná výše vzniklé škody a o možnosti přerozdělení zbývajících obnosu by se dalo uvažovat. Asi nejvhodnější variantou, jak naložit s danou finanční částkou, je svěřit ji neziskovým organizacím, které se svou činností snaží chránit zájmy, které byly poškozeny jednáním žalovaného. Pokud se však žádná vhodná organizace nenajde, bylo možné jako ultima ratio, aby částka propadla státu.

Je však nutné podotknout, že je tato doktrína předmětem mnoha diskuzí, neboť se k ní soudy přiklání i v situacích, kdy to není nutné. Soud by totiž měl při rozhodování o výši plnění možnost existence zbylé částky co nejvíce eliminovat, aby se jednalo o co možná nejvíce spravedlivou a přiměřenou výši, která je po žalovaném vymáhána. Doktrína *Cy pres* by se však měla využívat v ideálním případě jedině v situacích, ve kterých by náklady na realizaci distribuce byly oproti konkrétním nárokovaným částkám vyšší nebo stejné a existoval by vhodnější způsob řešení, jak naložit s touto zbylou částkou.⁴⁷

Nakonec je třeba zmínit příklady právních úprav, v nichž lze nalézt zakotvení této doktríny, jedná se tak např. o federální úpravu *class action* v USA⁴⁸ nebo právní úpravu v Belgii⁴⁹.

5.3 Uložení povinnosti slevy z produkce žalovaného

Namísto vyplácení jednotlivých peněžitých nároků členům skupiny se mohou žalobci domáhat uložení povinnosti slev z produkce žalovaného. Je však nutné myslet na to, že se v případě hromadných žalob jedná o stovky až tisíce poškozených osob, kterým by tak měly být poskytnuty slevy z produkce či služeb, tedy o stovky až tisíce potencionálních zákazníků i jiných konkurenčních společností. Soud tak musí pečlivě zvažovat, zda je v konkrétním případě vhodné, aby byla uložena tato povinnost, jelikož při aplikaci této možnosti zasahuje do konkurenceschopnosti ostatních společností na trhu. Tato skutečnost by mohla mít za následek více škod nežli užitku, proto by měl soud pečlivě zvažovat, zda je vhodné se k tomuto řešení přiklonit. Dle názoru autorky by mohla být takto vyřešena situace nelegálního jednání monopolních společností, popř. pokud by se slevy

⁴⁶ WASSERMAN, Rhonda. *Cy pres in class action settlements*. *Southern California Law Review*, 2014, 88 S. Cal. L. Rev. 97, s. 110-113.

⁴⁷ RODHEIM, Andrew. *Class action settlements, cy pres award, and the erie doctrine*. *Northwestern University Law Review*, 2017, Vol. 111, No. 4, s. 1123.

⁴⁸ HILLS, Brianna S. *Never Settle for Second Best? Cy Pres Distribution in Securities Class Action Settlements*. *Missouri Law Review*, 2017, Vol. 82, Issue 2, s. 507-529.

⁴⁹ VOET, Stefaan. *Consumer Collective Redress in Belgium: Class Actions to the Rescue?* *European Business Organization Law Review*, 2015, 16, s. 134.

týkaly produkce či služeb takového druhu, který konkurence nenabízí, a nemůže tak dojít k zásadnímu zásahu do svobodné podnikatelské sféry.

5.4 Individuální distribuce peněžitého plnění přímo žalovaným

Další z možných řešení, které může být žalobci v řízení zahájeném skupinovou žalobou navrženo, je peněžité přerozdělení přímo žalovaným.⁵⁰ K této možnosti však dochází spíše výjimečně, neboť se jedná o velkou zátěž pro žalovaného z hlediska vyplácení присouzených individuálních výší nároků velkému počtu poškozených osob. Vyloučena být však nemůže, neboť si lze představit situace, za kterých by soud mohl uložit i tuto povinnost, např. při vybírání nepřiměřeně vysokých bankovních poplatků. Zde je přímá individuální distribuce poměrně představitelná, pokud by nehrozil v průběhu distribuce úpadek banky. Žalovaný nebo poškozené osoby by měly mít u sebe údaje o těchto platbách společně s identifikací čísla účtu, na který má být присouzená částka zaslána a žalovaný by tak tyto částky poškozeným osobám vracel postupně nebo jednorázově. V takové situaci by se tedy mohlo jednat o administrativně jednodušší řešení nežli vytvářet fond, ze kterého by docházelo k uspokojení jednotlivých výší nároků členů skupiny. Nemělo by docházet ani k problémům existence přebytku vysouzené finanční částky. Z praktického hlediska si však autorka myslí, že i přes administrativně jednodušší řešení je stále pro poškozené osoby jistější založení fondu nežli distribuce přímo žalovaným. Pro samotného žalovaného je povinnost složit peníze do fondu také podstatně menší zátěží, ať už se jedná o jakoukoliv situaci. Příkladem právní úpravy, ve které lze nalézt uložení této povinnosti, je Belgie⁵¹.

5.5 Možnost postoupení individuálních nároků reprezentantovi

Jak již bylo popsáno v předchozích kapitolách, je toto řešení vhodné pro řízení na základě reprezentativní žaloby. V rámci reprezentativního řízení nejsou členové skupiny účastníky řízení, a proto pro ně rozhodnutí soudu není přímo závazné a nepředstavuje ani exekuční titul. Takováto situace činí z tohoto řízení na první pohled velmi nevhodný způsob kolektivní ochrany práv. Pokud bude na dané řízení zaměřena větší pozornost, lze zjistit, že pro členy skupiny až tak nevýhodné není, neboť jim neúčast na řízení nebrání v tom, aby došlo mezi nimi a reprezentantem zastupujícím zájmy členů skupiny k uzavření dohody, díky které členové své nároky reprezentantovi postoupí s tím, že ten na ně převede po skončení řízení zpět získaný užitek, popř. naloží s přiznanou částkou tak, jak bylo s členy skupiny ujednáno. Jedná se o tzv. postupní žalobu.

⁵⁰ Judikatura k této věci: *Daar vs. Yellow Cab Co.*, 67 Cal.2d 695 ze dne 15. listopadu 1967.

⁵¹ Code de droit économique, článek XVII.45, ustanovení §3, 6° a článek XVII.54, ustanovení §1, 7° a dále VOET, Stefaan. Consumer Collective Redress in Belgium: Class Actions to the Rescue? *European Business Organization Law Review*, 2015, 16, s. 134.

Tento druh žaloby je vhodnější dle názoru J. Balarina⁵² v případech, kdy se věc týká užší skupiny osob, ale částky jsou mnohem vyšší. V případech, ve kterých se jedná o drobné peněžité nároky velkého počtu členů skupiny, by byla situace po obsahové stránce dohody mnohem náročnější (specifikace nároků a členů skupiny, kteří převádí své nároky na reprezentanta apod.). Nejedná se ovšem o neproveditelnou věc a je reálné o tomto řešení uvažovat i v těchto případech.

Příkladem právní úpravy, ve které se možnost převedení nároků na reprezentanta objevuje, je Rakousko, které ve svém právním řádu zakotvuje možnost tzv. „hromadné žaloby podle rakouského práva“ (Sammelklage nach österreichischem Recht).⁵³

5.6 Problematika punitive damages

Na konci této kapitoly je potřeba zmínit ještě institut, který je hojně využíván v právní úpravě USA. Jedná se o tzv. punitive damages, které představují vyčíslení výše náhrady, která je přičítána k reálně vzniklé škodě (compensatory damages). Tento institut je tak spíše jakousi penalizací žalovaného za jeho deliktní jednání, kompenzační funkce zde není hlavním účelem. Žalovaný je povinen zaplatit punitive damages v situaci, kdy je prokázáno, že způsobil žalobci škodu úmyslně nebo z důvodu hrubě nedbalostního nelegálního jednání.⁵⁴ Pokud se ovšem tomuto institutu nestanoví pevné hranice, může dojít až k několikanásobnému překročení reálně vzniklé škody, jako tomu bylo v minulosti,⁵⁵ a celková výše peněžitého plnění, kterou by byl žalovaný povinen zaplatit, by dosahovala nepředstavitelných hodnot, které po něm není spravedlivé požadovat.

Systém kontinentálního práva se k tomuto institutu staví poněkud negativně. Kritizuje právě jeho penalizující povahu. Vyplývá to i z doporučení Komise, které náhradu škody penalizující povahy přímo zakazuje.⁵⁶ Punitive damages by však dle názoru autorky neměly být zcela zavrhnuty. Pokud by byla možnost využít při výpočtu výše náhrady i punitive damages, kterým by byla přesně stanovena pravidla a limity, docházelo by tak sice k navýšení souhrnné náhrady škody, ale jen v opravdu alarmujících případech, a společnosti by tak mohly být v budoucnu více motivovány k uzavření smíru s poškozenými osobami, popř. více „nemotivovány“ k páchání škodného jednání. Samozřejmě je nutné brát v úvahu i možnost zneužití ze strany poškozených osob, které by mohly při vyjednávaní smíru využívat hrozbu uplatnění punitive damages v soudním rozhodnutí a společnosti by byly nuceny k dohodě, která nebude příliš spravedlivá. Jak již ale bylo řečeno,

⁵² BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 86-87.

⁵³ Viz ustanovení § 227 Zivilprozessordnung a Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, ze dne 5.2.2018, s. 64-65.

⁵⁴ HOHL, Julia, M. *Die US-amerikanische Sammelklage im Waldel*. Ducker und Humblot, Berlin 2008, s. 58.

⁵⁵ Příkladem situace, kdy byla přiznána punitive damages více než čtyřnásobně výše, je věc *Liggett Group v. Engle* NO: 94-8273, leden 2003.

⁵⁶ Viz bod 31. Doporučení Komise ze dne 26. července 2013.

autorka by se k punitive damages nestavěla zcela negativně, v případě pevně stanovených pravidel pro přiznání tohoto institutu a limitů maximální výše by se mohlo jednat o efektivní nástroj v rámci kolektivní ochrany práv. K problematice punitive damages se již vyjádřil i Nejvyšší soud: „*Nejvyšší soud dovodil, že rozhodnutí přiznávající punitive damages nelze bez dalšího odmítnout pro rozpor s veřejným pořádkem. Vždy se totiž musí zkoumat, zda výše punitive damages není zjevně nepřiměřená. Při analýze ustanovení týkajících se náhrady újmy v NOZ lze rovněž pozorovat prvky vedoucí k potrestání škůdce, což rovněž otevírá dveře po přiznávání obdoby punitive damages v České republice.*“⁵⁷

V souhrnu se tato kapitola zaměřila na obecné vymezení možností distribuce peněžitého plnění využívané v zahraničních právních úpravách. Je však otázkou, kterou cestou se bude ubírat česká právní úprava.

⁵⁷ ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages? *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 4, s. 30.

6 Evropská právní úprava v oblasti kolektivního odškodnění

V posledních letech se již v členských státech Evropské unie objevují právní úpravy kolektivní ochrany práv v souvislosti s uplatněním nároků na náhradu škody, fungují ovšem různými způsoby. Evropská unie se tak snaží o vytvoření základních pravidel, která by byla v této oblasti dodržována všemi členskými státy, a došlo tak alespoň k částečnému sjednocení právních úprav.⁵⁸

6.1 Doporučení Komise 2013/396/EU

Jednou z mnoha snah Evropské unie o zajištění účinnější soudní ochrany práv občanů členských států bylo vytvoření doporučení Komise. Toto doporučení se snaží o ucelenější právní úpravu v oblasti kolektivní ochrany práv, zejména pak v oblasti ochrany spotřebitelů jako jedné z hlavních oblastí, které nejsou zcela efektivně vyřešeny. Na základě veřejné konzultace Komise, která proběhla v roce 2011, několika analýz a usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 bylo možné zmapovat situaci v Evropské unii a zajistit tak podklady pro řešení problematických okruhů kolektivní právní ochrany. Dne 11. června 2013 vytvořila Komise toto doporučení obsahující návrhy „*horizontálních společných zásad kolektivní právní ochrany pro všechny členské státy Evropské unie*“.⁵⁹ Členskými státem tak toto doporučení stanovilo dva roky na to, aby ve svých vnitrostátních právních rádech provedly doporučené zásady pro kolektivní právní ochranu.⁶⁰

Soubor předložených zásad by se měl týkat jak soudní, tak mimosoudní ochrany práv občanů a zajistit tak občanům jako účastníkům řízení základní procesní práva, která byla doposud v mnohých situacích ohrožena. Doporučení Komise rozděluje zásady na „*společné zásady pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody*“, „*zvláštní zásady pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání*“ a „*zvláštní zásady pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se náhrady škody*“.⁶¹ Pro účely této diplomové práce se zaměříme pouze na společné zásady a zvláštní zásady týkající se náhrady škody. Jednou ze společných zásad je povinnost členských států zajistit šíření informací o možném podání hromadné žaloby na náhradu škody zastupujícími subjekty. Šíření informací je ovšem omezeno tak, aby nedocházelo k příliš velkému poškození dobrého jména žalovaného subjektu, neboť soud ještě řádně nerozhodl v dané věci. Tuto nutnost ochrany dobrého jména žalovaného sdílí také autorka. Ze zvláštních zásad

⁵⁸ Doporučení Komise se týká také kolektivní právní ochrany vztahující se ke zdržení se jednání. Pro účely této diplomové práce se však touto skutečností nebudeme dále zabývat.

⁵⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů 2013/401 ze dne 11. června 2013, s. 16.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Doporučení Komise 2013/396/EU ze dne 11. června 2013, o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. Úř. věst. L. 201/60 ze dne 26. července 2013, s. 62-64.

týkajících se náhrady škody vyplývá, že Komise preferuje model řízení opt-in a model opt-out má být použit pouze ve vhodných případech. Členské státy by neměly zapomínat na zakotvení možnosti smírného řešení sporu. V tomto směru doporučení odkazuje na směrnici č. 2008/52/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. května 2008, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.⁶²

Obecně tak lze říct, že se doporučení Komise snaží o zakotvení právní úpravy kolektivní ochrany práv v souvislosti s náhradou škody do právních řádů členských států, neboť v oblasti zdržení se protiprávního jednání již směrnice existuje. Jedná se o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů. Komise tak rozhodla, že je nyní důležité zabývat se oblastí další, a to oblastí náhrady škody. Nemůžeme ovšem říci, že právní úprava náhrady škody v rámci kolektivní ochrany práv v členských státech zcela chybí. V oblasti hospodářské soutěže existuje již směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 upravující žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži. Jak již bylo zmíněno, Komise ve svém doporučení přímo zakazuje⁶³ náhradu škody plnící penální funkci, která svou výší překračuje hranici reálně vzniklé škody, popř. zakazuje způsob náhrady škody, který by přisuzoval poškozené straně náhradu škody vyšší, než kterou by bylo možné přisoudit v individuálním sporu.

Negativem tohoto doporučení však je, že se v oblasti náhrady škody nezabývá úpravou rozhodování ani přerozdělením peněžitého plnění. Zřejmě je zde ponechán prostor členským státům, aby tyto oblasti upravily samy.

6.2 Zpráva o provádění doporučení Komise 2013/396/EU

Nejnovější akt Komise v této oblasti je Zpráva Komise, která byla vydána dne 25. ledna 2018. Tato zpráva byla adresována Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a týká se vyhodnocení výše zmíněného doporučení Komise, které se snažilo o sjednocení pravidel v oblasti kolektivní ochrany práv. Zpráva zkoumá uplatňování stanovených pravidel, která by dle doporučení měla být již v této době zakotvena v právních úpravách členských států. Za situace, že nejsou tato pravidla obsažena v právních úpravách, je zkoumáno, jak situace vzniku hromadných škod členské státy řeší.⁶⁴

⁶² Doporučení Komise 2013/396/EU ze dne 11. června 2013, o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. Úř. věst. L. 201/60 ze dne 26. července 2013, s. 64.

⁶³ Tamtéž, s. 64-65.

⁶⁴ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající

Zdroji, ze kterých tato zpráva čerpala, jsou nejen informace samotných členských států vyplývající z vyplněných dotazníků, podpůrná studie⁶⁵, která se zabývala situací ve všech členských státech, ale také výzva Komise, na jejímž základě byly členské státy vyzvány, aby sdělily skutečnosti o stavu svých aktuálních právních úprav v dotčené oblasti.⁶⁶

Náhrada škody v oblasti kolektivní ochrany práv je dostupná v 19 členských státech, bohužel však není obsažena ve všech vhodných odvětvích, ale většinou se právní úprava dotýká pouze určitých odvětví, nejčastěji oblasti ochrany spotřebitele, dále také hospodářské soutěže, boje proti diskriminaci apod. V některých členských státech vznikly po přijetí doporučení nové právní předpisy, které se zaměřují na kolektivní ochranu práv v souvislosti s náhradou škody (př. Belgie). V jiných členských státech došlo k zásadním změnám v již existujících právních předpisech (př. Francie) a jiné již mají vytvořeny návrhy zákonů, které ještě ovšem nebyly přijaty (př. ČR, která vytvořila věcný záměr zákona o hromadných žalobách (viz kapitola 8.)).⁶⁷

Doporučení Komise sice přímo zakazuje možnost penální funkce náhrady škody, některé státy se však, byť ve velmi výjimečných případech, k této funkci uchylují (př. Anglie a Wales)⁶⁸. „Jedná se o případy, kdy žalovaný věděl, že jedná v rozporu se zákonem, a očekává tak, že jeho zisk přesáhne jakoukoli výši náhrady, která by mohla být přiznána obětem jejího chování.“⁶⁹

Z těchto informací lze usuzovat, že zásady plynoucí z doporučení Komise nebyly zcela převedeny do právních řádů členských států a nadále přetrvává nežádoucí jev, který se snaží Evropská unie odstranit. Lze tak logicky předpokládat, že se Evropská unie uchýlí k vydání směrnice, která bude již pro členské státy závazná.

Je nutné dodat, že Zpráva stejně jako doporučení Komise neřeší možnosti rozhodování ani distribuce peněžitého plnění.

se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 2.

⁶⁵ Tato studie je dle sdělení Komise zatím zpracovávána, viz poznámka pod čarou č. 5 zmíněné Zprávy Komise.

⁶⁶ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 3.

⁶⁷ Tamtéž, s. 4-5.

⁶⁸ Z ryze praktického hlediska zde stále považujeme Velkou Británii za plnohodnotného člena EU.

⁶⁹ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 18-19.

7 Rozhodování o peněžitém plnění a následná distribuce mezi poškozené dle právních úprav vybraných zemí

Tato kapitola je zaměřena na některé aspekty právního zakotvení kolektivní ochrany práv několika vybraných států světa, a to Austrálie, Francie a Švédsko. Co se týče federální právní úpravy kolektivní ochrany práv v USA, tato je vynechána, neboť je cílem poukázat i na jiné zahraniční právní úpravy v této oblasti práva.

Autorka nevybrala tyto země náhodou. Austrálie má velmi propracovanou právní úpravu class action, mohlo by se tak jednat o jistý ucelený inspirační zdroj i pro českou právní úpravu, která má nyní tendenci vzhlížet k americké právní úpravě. Poněkud specifický proces rozhodování se vyskytuje ve Francii, je tvořen několika fázemi a jedná o jistou modifikaci modelu opt-in. Švédsko se řadí mezi evropské průkopníky v právní úpravě hromadných žalob, nemělo by se tedy na tuto právní úpravu zapomenout. Je však nutné podotknout, že existuje celá řada států, jejichž právní úprava by mohla být zmíněna.

7.1 Austrálie

V případě australské právní úpravy kolektivní ochrany práv se můžeme setkat s podobou americké class action, u které si lze povšimnout důslednějšího legislativního zakotvení, nežli je tomu v USA. Právní předpis týkající se této žaloby se nazývá Federal Court of Australia Act 1976⁷⁰ (dále jen „FCAA“), konkrétně část IVA. s názvem „*Representative proceedings*“⁷¹, byť je tento pojem vzhledem k obecnému vymezení pojmu reprezentativního a skupinového řízení značně zavádějící. Dokument, který tento právní předpis doplňuje, je nazýván Federal Court Rules 2011⁷². Dle záznamů Federálního soudu v Austrálii proběhlo u tohoto soudu za posledních 8 let celkem 76 reprezentativních řízení, z toho 18 se týkalo ochrany spotřebitele⁷³.

Co se týče předmětu řízení, může obsahovat také nároky na náhradu škody.⁷⁴ Jelikož se jedná o řízení opt-out, je rozhodnutí závazné pro všechny členy skupiny, kteří z ní nevystoupili, bez ohledu na to, zda věděli, že řízení vůbec probíhá. Soud proto musí v rozhodnutí tyto osoby dostatečně identifikovat.⁷⁵ Toto rozhodnutí může dále obsahovat přiznání souhrnné výše vzniklé škody členů skupiny, popř. podskupiny, nebo naopak také individuální výši náhrady škody členů

⁷⁰ Federal Court of Australia Act ze dne 1976, v aktuálním znění ze dne 3. ledna 2018 (část IVA, čl. 33A až 33ZJ).

⁷¹ Australská právní úprava využívá pro právní úpravu class action pojmu „representative proceedings“, více na: <<http://www.fedcourt.gov.au/law-and-practice/class-actions#about>>.

⁷² Federal Court Rules 2011, v aktuálním znění ze dne 14. listopadu 2016 (část 9.3 „Grouped proceedings under Part IVA of the Act“).

⁷³ *Class Actions Statistics: by NPA & Sub-area*, k říjnu 2017 [online]. fedcourt.gov.au, říjen 2017 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na: <<http://www.fedcourt.gov.au/law-and-practice/class-actions/class-actions#byNPA>>.

⁷⁴ Viz čl. 33C(2) FCAA.

⁷⁵ Viz čl. 33ZB FCAA.

skupiny.⁷⁶ Pokud by členové skupiny nesouhlasili s některým výrokem rozhodnutí, jejich zástupce má právo podat odvolání, pokud právo nevyužije, může ho podat kterýkoliv člen.⁷⁷

V australské právní úpravě, stejně jako v právních úpravách jiných států, může soud zřídit a spravovat fond, na který je žalovaný povinen zaslat přisouzenou výši, která se poté přerозděljuje poškozeným osobám. Žalovaný má povinnost zaplatit buď pevně stanovenou částku, nebo soudem odsouhlasenou výši splátek. Soud také může přičíst k celkové částce sporu i náklady správy fondu, o které se částka zvýší.⁷⁸

7.2 Francie

Ve Francii již v minulosti existovaly určité mechanismy, které řešily problematiku odškodnění velkého počtu osob. Tyto mechanismy se opíraly o dvě řízení, a to řízení tzv. kolektivní zájmové žaloby (*action d'intérêt collectif*) a společné zastupitelské žaloby (*action en représentation conjointe*). Dané mechanismy však nebyly příliš propracované a obsahovaly mnohá úskalí, pro která nebyly často využívány.⁷⁹

Od roku 1992 mají vybraná sdružení možnost podat reprezentativní žalobu na náhradu škody v zájmu vymezených skupin osob (př. spotřebitelé). Soud v řízení projednává všechny nároky osob společně, ale rozsudky jsou individuální. Tato žaloba však také není příliš využívána.⁸⁰

Po mnoha pokusech se ve Francii může mluvit o formě *class action* jako takové až od roku 2014 po reformě spotřebitelského práva zákonem *Loi n°2014-344 sur la consommation* ze dne 17. března 2014, který se zaměřuje na „náhradu škody na majetku... kterou spotřebitelé utrpěli“⁸¹. Právní úpravu *class action* lze spatřit od tohoto roku také v oblasti soutěžního práva. Ministerstvo spravedlnosti se v době vydání zákona *Loi n°2014-344* vyjádřilo, že se má francouzský typ *class action* snažit převážně o náhradu škody, která vznikla obětím. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže by chtěl v budoucnu zavést i možnost odstrašujícího účinku proti potenciálnímu žalovanému. V nedávné době bylo hromadné odškodnění zakotveno i v oblasti zdravotnictví a francouzští zákonodárci se snaží o další rozšíření.⁸²

⁷⁶ Viz čl. 33Z (1) (e, f) FCAA.

⁷⁷ Viz čl. 33ZC FCAA.

⁷⁸ Viz čl. 33ZA (1, 2) FCAA.

⁷⁹ FAIRGRIEVE, Duncan, BIARD, Alexandre. *Focus on collective redress-France* [online]. collectivedress.org, [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <<https://www.collectivedress.org/collective-redress/reports/france/overview>>.

⁸⁰ Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 2. 2018, s. 78.

⁸¹ *Loi n°2014-344 sur la consommation*, ze dne 17. března 2014, čl.1, oddíl 1., ustanovení L. 423-1, ve znění pozdějších předpisů.

⁸² FAIRGRIEVE, Duncan, BIARD, Alexandre. *Focus on collective redress-France* [online]. collectivedress.org, [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <<https://www.collectivedress.org/collective-redress/reports/france/overview>>.

Po mnoha novelizacích dnes můžeme nalézt ustanovení týkající se kolektivní ochrany práv spotřebitelů v souvislosti s rozhodováním o náhradě škody v tzv. Code de la consommation, který zahrnuje právní předpisy spotřebitelského práva a jehož ustanovení týkající se kolektivní ochrany spotřebitelů jsou speciální ke *Code de procédure civile* (občanskému soudnímu řádu). Co se týče samotného rozhodování, tento proces je víceúrovňový. V prvním stupni se do řízení přihlašují spolky a soud rozhodne o odpovědnosti žalovaného na základě jemu předložených důkazů.⁸³ Pokud soudce rozhodne, že žalovaný je za předmětné jednání skutečně odpovědný, obsahuje vydaný rozsudek také formu a rozsah žaloby. Dále soud určí vymahatelné ztráty, jak má být případ nejvhodněji medializován a podmínky členství a lhůtu pro přihlášení se k náhradě vzniklé škody v rozmezí dvou až šesti měsíců od ukončení medializace.⁸⁴ Rozsudek je závazný nejen pro spolky, které se přihlásily do řízení v první fázi, ale také pro přihlášené poškozené osoby ve druhé fázi. Jedná se tak o jakousi modifikaci modelu opt-in. Ve druhém stupni je vytvořena skupina přihlášených poškozených osob a dochází k realizaci samotné distribuce peněžitého plnění.⁸⁵ Ve třetí (závěrečné fázi) se snaží soud již ukončit řízení a vyřešit všechny zbývající záležitosti.⁸⁶

Francouzská právní úprava upravuje dále možnost zjednodušeného rychlého řízení, které se využívá v případech, kdy jsou poškozené osoby snadno identifikovatelné a jejich ztráta je totožná. Ve francouzské právní úpravě ji najdeme pod názvem *action de groupe simplifiée*. Každý spotřebitel má právo na informace důležité po přisouzení jeho nároku, údaje o tom, kde může o tento nárok požádat, informace k vyplnění formuláře, na základě kterého může žádat nárok, lhůtu dokdy může žádat, a následky spojené s nesplněním těchto podmínek, jež vedou k zániku nároku na náhradu projednávané výše škody. Poté co spotřebitel přijme svou náhradu, je povinen podepsat prohlášení, že se již nebude domáhat této výše škody proti žalovanému, ledaže vznikne další škoda, která nebyla v řízení projednána.⁸⁷

⁸³ Code de la Consommation, kniha VI., hlava II., kapitola III., oddíl 1, č. L623-1 v souvislosti s kapitolou III. oddílem 2, čl. R623-6 až R623-10, ve znění pozdějších předpisů. Doplnění viz Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 2. 2018, s. 78.

⁸⁴ Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 2. 2018, s. 79.

⁸⁵ FAIRGRIEVE, Duncan, BIARD, Alexandre. *Focus on collective redress-France* [online]. collectiveredress.org, [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <<https://www.collectiveredress.org/collective-redress/reports/france/overview>>. Doplnění viz ustanovení Code de la Consommation, kniha VI., hlava II., kapitola III. oddíl 3, čl. L623-14 v souvislosti s kapitolou III., oddílem 4, čl. R623-23 až R623-24, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁶ FAIRGRIEVE, Duncan, BIARD, Alexandre. *Focus on collective redress-France* [online]. collectiveredress.org, [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <<https://www.collectiveredress.org/collective-redress/reports/france/overview>>.

⁸⁷ Code de la Consommation, kniha VI., hlava II., kapitola III. oddíl 3, čl. L623-14 v souvislosti s kapitolou III., oddílem 3, čl. R623-11 až R623-14, ve znění pozdějších předpisů.

7.3 Švédsko

Švédsko se stalo v roce 2003 jednou z prvních evropských zemí, která do svého právního řádu zakotvila ucelenou právní úpravu hromadných žalob. Tato úprava obsahuje řízení zahájené skupinovou žalobou založenou na modelu opt-in i přes to, že byl odborníky navrhován model opt-out. Tato právní úprava je zakotvena v zákoně s názvem Group Proceedings Act 2002:599 (dále jako „GPA“), švédským názvem *Lag om grupprättegång*, který vstoupil v účinnost 1. 1. 2003. Nalezneme zde několik druhů žalob, a to žalobu soukromou (*Enskild grupptalan*), spolkovou (*Organisationstalan för*) a veřejnou (*Offentlig grupptalan*). Jako příklad právní úpravy bude blíže rozebrána jen první zmíněná žaloba, která se vyznačuje tím, že žalobcem může být fyzická nebo právnická osoba, která má mít dle takto podané žaloby nárok.⁸⁸ Co se týče rozhodnutí soudu, to má účinky i pro skupinu, která vznikne poté, co je veřejnost informována, tedy poté, co je rozhodnuto, že není žaloba zamítnuta na základě § 28 a 29 v souvislosti s § 13 GPA. Nároky, které jsou v žalobě uplatňovány, nejsou u tohoto druhu žaloby nijak omezeny. Osoby se tedy mohou domáhat také peněžitého plnění, které však nesmí být z větší části prosaditelné individuální cestou bez větších obtíží, jinak je skupinová žaloba nepřijatelná. Jednou z povinností soudu je dále dle § 49 GPA informovat členy skupiny o vydávání konečného rozsudku, pokud to soud považuje za nezbytné, má možnost informovat členy skupiny také o vydání jiného rozhodnutí, opatření nebo o průběhu řízení. Dle povahy opt-in jsou tyto možnosti vhodné a realizovatelné, v případě opt-out to však z logiky věci není možné. Jedná se tak o další z výhod modelu opt-in, byť administrativně náročnější.

Co se týče samotného rozhodování soudu, může být rozhodnuto nejen o individuálních nárocích, ale také pouze o společných otázkách nebo obojím současně. Obecně se přisuzuje konkrétní výše členu skupiny na základě prokazatelné ekonomické ztráty, pokud se tedy v řízení rozhoduje o konkrétních nárocích, musí se tyto výše objevit i v rozsudku.⁸⁹ Paušální částky nejsou dovoleny. Člen skupiny, který není spokojen s výsledkem řízení, má dle § 47 GPA právo podat opravný prostředek, a to buď ve prospěch celé skupiny, nebo svým jménem pouze na svůj účet.

V souhrnu bylo v této kapitole poukázáno na určité směry rozhodování a distribuce existující v zahraničních právních úpravách. V Austrálii mají poměrně přehledně zakotvenou úpravu class action, též s názvem representative proceeding, která je obdobná jako americká class action, s tím rozdílem, že americká podoba není tak důmyslně právně zakotvena z důvodu upřednostňování

⁸⁸ Viz § 4 GPA.

⁸⁹ AZELIUS, Krister, MAANIIDI, Maria. *Class/collective actions in Sweden: overview* [online]. uk.practicallaw.thomsonreuters.com, 1. července 2015 [cit. 7. února 2018]. Dostupné na: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-617-7713?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-617-7713?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1).

soudcovského uvažování. Australský soud může rozhodnout buď o celkové výši vzniklé škody, nebo o individuálních škodách. V rámci distribuce se soudy uchylují k vytvoření fondu, do kterého je povinen žalovaný zaslat určenou finanční výši, jež je následně přerozdělena mezi poškozené. Francie má vícestupňové řízení, ve kterém se projednává hromadná žaloba s následnou distribucí. Poškozené osoby se musí přihlásit o své nároky ve stanovené lhůtě, jinak jim nebudou přiznány. Pokud se jedná o snadno identifikovatelné poškozené osoby, které si nárokují stejnou finanční částku, je možné řízení zjednodušit. Ve Švédsku mohou soudy rozhodovat buď pouze o celkové výši nároku v řízení o hromadných žalobách, pokud je to vhodnější, nebo rozhodnout také o individuálních nárocích. Člen skupiny, který není spokojen s konečným rozsudkem, může podat buď ve prospěch celé skupiny, nebo jen svým jménem a na svůj účet opravný prostředek.

8 Nynější situace kolektivní ochrany práv se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění v českém právním řádu a problematika ustanovení § 83 odst. 2 a § 159a odst. 2 občanského soudního řádu

8.1 Existence právní úpravy kolektivní ochrany práv se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění

V českém právním prostředí doposud nebyla zakotvena celistvá právní úprava kolektivní ochrany práv, a to především v oblasti náhrady škody v penězích. Hmotněprávní předpisy jsou ovlivněny transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES, o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, která se promítá např. do zákona o ochraně spotřebitele⁹⁰ č. 634/1992 Sb. nebo několika ustanovení občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. týkajících se oblasti nekalé soutěže. Ustanovení, na která je tímto mířeno, se zabývají aktivní legitimací, která není předmětem této odborné práce, i přesto se o nich autorka krátce zmíní, jelikož procesní legitimace bezpochyby souvisí s následným procesem rozhodování ve věci. Jedná se tak např. o § 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele, jehož přesným zněním je: „*Návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů může podat a účastníkem takového řízení může být a) sdružení nebo profesní organizace, jež mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele, nebo b) subjekt uvedený v seznamu osob oprávněných k podání žalob na zdržení se protiprávního jednání v oblasti ochrany práv spotřebitelů (dále jen „seznam oprávněných osob“), aniž je dotčeno právo soudu přezkoumat, zda návrh na zahájení řízení byl podán oprávněným subjektem.*“ Podobné ustanovení týkající se náhrady škody v podobě peněžitého plnění však v tomto zákoně nenajdete. Dalším příkladem je § 2989 odst. 1 v souvislosti s § 2988 občanského zákoníku, který říká: „*Osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží obroženo nebo porušeno, může proti rušiteli požadovat...náhradu škody...*“, § 2989 odst. 1 nám říká, že „*právo, aby se rušitel nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 2982 až 2985 uplatnit též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků*“. Tento zákon tak v sobě také nezakotvuje možnost domáhat se náhrady škody cestou třetí osoby, která by hájila zájmy mnoha jiných osob. Dochází tak k jasné nerovnosti práv poskytovaných spotřebitelům/zákazníkům domáhajícím se zdržení se jednání nebo odstranění závadného stavu a spotřebitelům/zákazníkům domáhajícím se náhrady škody. Problematika zdržení se protiprávního jednání a rozhodování o něm však není obsahem této diplomové práce, proto nebude více rozebírána.

⁹⁰ Ve Zprávě Komise pro Evropský parlament, Radu a Evropský hospodářský a sociální výbor, s. 10, je zmíněno, že „*Česká republika dala Komisi na vědomí, že se vyskytlo několik případů, ve kterých nebyla podána žaloba v důsledku chybějících režimů právní ochrany týkající se náhrady škody podle vnitrostátního práva.*“

I v českém právním řádu ovšem lze nalézt jisté prvky řízení o hromadné žalobě v souvislosti s peněžitým plněním, příkladem je zákon o nabídkách převzetí č. 104/2008 Sb., nebo zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. (dále jen „ZOK“). Dle názoru autorky jsou prvky hromadné žaloby viditelnější v zákoně o obchodních korporacích, byť je tato oblast poměrně specifická. Kvůli jisté podobnosti s prvky, které obsahuje rozhodování o peněžitém plnění a fáze distribuce, je tomuto zákonu věnována větší pozornost.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje ustanovení týkající se výkupu účastnických cenných papírů v souvislosti s nuceným přechodem účastnických cenných papírů (§ 375 a násl.), tzv. squeeze-out. Výkup těchto cenných papírů je dle ustanovení § 375 odst. 1 ZOK možný za situace, že je „akcionář oprávněn požadovat, aby představenstvo svolalo valnou hromadu, a předložil jí k rozhodnutí návrh na přechod všech ostatních účastnických cenných papírů na tohoto akcionáře za podmínky, že vlastní ve společnosti akcie,

a) jejichž souborná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu společnosti, na něž byly vydány akcie s hlasovacími právy, a

b) s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti (dále jen „hlavní akcionář“).“

Jelikož došlo k zásahu do majetkových práv vlastníků takto nuceně převedených cenných papírů, mají tito vlastníci právo na přiměřené protiplnění v penězích. Přiměřená výše tohoto peněžitého plnění závisí na výši určené znalcem a schválené valnou hromadou. Výplatu takto určeného přiměřeného protiplnění provádí k tomu pověřená osoba vymezená v ustanovení § 378 odst. 1 ZOK. Touto osobou tak může být:

„a) banka,

b) obchodník s cennými papíry, nebo

c) zahraniční osoba, podnikající na území České republiky, jejíž předmět podnikání odpovídá činnosti některé z osob uvedených v písmenech a) a b).“

Hlavní akcionář má povinnost vydat pověřené osobě celkovou určenou výši přiměřeného peněžitého protiplnění, která je následně přerozdělena vlastníkům vykupovaných cenných papírů. Pokud nastane situace, že určitá výše přiměřeného peněžitého plnění po uplynutí lhůty stanovené pro výplatu nároků přebývá, dle ustanovení § 378 odst. 3 ZOK se vrací hlavnímu akcionáři společně s úroky. Jelikož zákon říká, že se jedná o „přiměřené“ protiplnění, které náleží vlastníkům vykupovaných účastnických cenných papírů, je toto přiměřené protiplnění dle názoru autorky bráno jako vhodně odhadované, nikoliv přesně vypočítané. Zákon však myslí na situace, kdy dané přiměřené protiplnění není dostačující, a dává tak vlastníkům právo domáhat se dorovnání tohoto protiplnění, které je upraveno v ustanovení § 390 ZOK a je pro tuto práci klíčové, jelikož v něm lze spatřovat jisté prvky hromadné žaloby v souvislosti s rozhodováním o peněžitém plnění.

Vytěsněným akcionářům (původním vlastníkům vykoupených účastnických cenných papírů) je dána lhůta pro uplatnění práva na dorovnání přiměřeného protiplnění, která činí 3 měsíce od zveřejnění zápisu valné hromady ze schůze, na které bylo o výkupu rozhodnuto. Tito akcionáři mají možnost uplatnit své právo na dorovnání nejdříve přímo u hlavního akcionáře, pokud by toto jednání nevedlo k úspěchu, je na místě obrátit se na soud. Zákon však nestanovuje žádnou povinnost obrátit se nejdříve na hlavního akcionáře jako podmínku před uplatněným návrhem k soudu. Neměl by tedy být problém, pokud se vytěsněný akcionář obrátí na soud přímo.

Po mnoha diskuzích se ustálil názor, že se vytěsněný akcionář může domáhat svého práva na dorovnání žalobou na plnění. Soud tak v rámci probíhajícího řízení musí určit výši přiměřeného protiplnění a na základě toho i výši dorovnání, návrhem žalobce je však vázán, pokud tedy soud spatřuje ve věci vyšší částku, je nutné, aby žalobce svůj návrh doplnil. V opačném případě bude žaloba buď částečně vzata zpět, nebo částečně zamítnuta. Soud poté rozhodne o celkové výši dorovnání jakousi formou mezitímního⁹¹ rozsudku, neboť až po zaplacení stanovené částky hlavním akcionářem a před realizací samotné distribuce soud rozhoduje o konkrétní výši na základě doložených nároků menšinových akcionářů.⁹² Tento rozsudek obsahující celkovou výši dorovnání protiplnění je závazný co do základu věci, a to i vůči všem ostatním vytěsněným akcionářům.

Co se týče plnění povinnosti hlavního akcionáře a distribuce mezi vytěsněné akcionáře, ustanovení § 390 odst. 4 ZOK ukládá hlavnímu akcionáři povinnost zaplatit finanční částku do soudní úschovy, a to během soudem stanovené lhůty, o níž soud rozhoduje v rámci řízení o úschově, které je zahájeno po nabytí právní moci rozsudku o určení celkové výše dorovnání. Pro toto řízení se podpůrně užijí ustanovení zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). V řízení o úschově je vhodné, aby rozhodoval ten stejný soud, který rozhodoval v záležitosti určení výše dorovnání protiplnění.⁹³ Obecně je řízení dle ZŘS návrhové. Navrhovatelem by tak měl být hlavní akcionář, jelikož vytěsněný akcionář, který je ve věci žalobcem, nemá právo požadovat, aby byla do soudní úschovy zaplacena i výše nároků patřících jiným vytěsněným akcionářům.⁹⁴ Hlavní akcionář je však k aktivnímu jednání motivován, neboť nemůže do doby, než splní svou soudem uloženou povinnost, vykonávat svá hlasovací práva.

Soud vyvěsí na úřední desce pravomocné rozhodnutí a informace o přihlášených nárocích vytěsněných akcionářů. Zákon také myslí na skutečnost, že díky pouhému vyvěšení na úřední desce

⁹¹ Viz judikatura k pojmu mezitímní rozsudek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2003, sp. zn. 21 Cdo 1038/2003.

⁹² LASÁK, Jan, DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila., ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1731. (ustanovení § 390 ZOK).

⁹³ Dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) 2) zákona o zvláštních řízeních soudních je věcně příslušným krajský soud.

⁹⁴ Stejného názoru je i Karel Svoboda ve svém článku: SVOBODA, Karel. Řízení o povinných úschovách z pohledu procesualisty. *Obchodněprávní revue*, 1/2015, s. 19.

soudu se nemusí vytěsnění akcionáři o rozhodnutí dozvědět, proto je stanovena povinnost uveřejnit informace i samotné společnosti, které se tyto cenné papíry týkají, viz ustanovení § 390 odst. 4 ZOK. Je však otázkou, jak se tato společnost o rozhodnutí dozví, neboť není účastníkem řízení. J. Lasák⁹⁵ a T. Doležil uvádí, že by zde přicházela v úvahu součinnost s hlavním akcionářem. Autorka si myslí, že by v úvahu přicházela i povinnost vytěsněných akcionářů, kteří podali žalobu a byli tak účastníky řízení, aby informovali společnost. Vytěsněný akcionář však není účastníkem řízení o úschově do doby, než bude složena požadovaná částka hlavním akcionářem do soudní úschovy a o tom vydáno usnesení, jež nabyde právní moci dle ustanovení § 292 ZŘS. Pokud soud na základě podaných přihlášek vytěsněných akcionářů zjistí, že částka nebude dostačující, je usnesením stanovena hlavnímu akcionáři povinnost finanční částku doplnit.⁹⁶ Vytěsnění akcionáři jsou povinni v řízení o úschově doložit⁹⁷ dle ustanovení § 298 odst. 2 ZŘS „kopii soudního rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění nebo náhradu škody, dále skutečnost, že je oprávněnou osobou, a rozsah práva na plnění z povinné úschovy.“ K otázce výše dorovnání protiplnění zákon stanovuje, že se i účelně vynaložené náklady soudní úschovy hradí z prostředků složených do této úschovy. Finanční částka, kterou má tak hlavní akcionář povinnost zaplatit, je o tyto náklady vyšší.⁹⁸

Dle ustanovení § 390 odst. 5 ZOK je vyloučena možnost, aby zbylá finanční částka v soudní úschově připadla státu. Jedná se tak o jistou ochranu hlavního akcionáře i vytěsněných akcionářů, jelikož by měly mít prostředky v soudní úschově vždy svého adresáta, jímž by dle názorů J. Lasáka a T. Doležila neměl být nikdy stát.⁹⁹ Je tak stanovena možnost vrátit tuto částku hlavnímu akcionáři. Autorka zde nachází ovšem ještě jednu možnost, jak naložit se zbylou finanční částkou, a to inspirovat se okrajově doktrínou Cy pres a stanovit povinnost financovat v této situaci různé start up projekty v oblasti obchodního práva, popř. jiné projekty, které by byly vybrány soudem, a poskytnuté finanční prostředky by tak napomohly k jejich realizaci.

Zákon myslí i na situace, kdy by se hlavní akcionář neřídil povinností soudu složit finanční částku do soudní úschovy (viz ustanovení § 359 a násl. ZOK), v takovém případě je možné zahájit na návrh řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry. Návrh může podat pouze vytěsněný akcionář, kdy na základě vydaného rozhodnutí v soudním řízení je zakázán hlavnímu akcionáři výkon všech práv, která vyplývají z jeho účastnických cenných papírů vydaných

⁹⁵ LASÁK, Jan, DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1734. (ustanovení § 390 ZOK).

⁹⁶ SVOBODA, Karel. Řízení o povinných úschovách z pohledu procesualisty. *Obchodněprávní revue*, 1/2015, s. 20.

⁹⁷ Pro účely této práce je irelevantní situace, během které byly společností vydáno více druhů účastnických cenných papírů.

⁹⁸ LASÁK, Jan, DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1733-1734. (ustanovení § 390 ZOK).

⁹⁹ Tamtéž, s. 1734.

dotyčnou společností, a to do doby, než splní svou povinnost složit finanční částku dorovnání protiplnění do soudní úschovy pro vytěsněné akcionáře.¹⁰⁰

Je tedy zřejmé, že i český právní řád zakotvuje jisté prvky hromadné žaloby se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění. Ustanovení zákona o obchodních korporacích byla kvůli potenciaální možnosti inspirace zakotvení ucelené právní úpravy kolektivní ochrany práv v českém právním řádu rozebrána podrobněji tak, aby bylo možné tyto prvky identifikovat. Objevují se zde prvky závaznosti rozhodnutí pro všechny osoby dané skupiny (vytěsněné akcionáře), složení celé finanční částky do soudní úschovy (obdoba již zmíněného fondu). Byla zde i velmi podrobně popsána možnost zaplacení určené „kolektivní hodnoty sporu“ do soudní úschovy.

8.2 Ustanovení § 83 odst. 2 s § 159a o.s.ř. a jejich vztah k peněžitému plnění

Co se týče procesněprávních předpisů, je na místě se podrobněji zaměřit na nejvýznamnější z nich, a to občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“)¹⁰¹, který obsahuje ustanovení § 83 a s ním související § 159a. Obě tato ustanovení představují jisté možnosti zakotvení procesní úpravy kolektivní ochrany práv. Jedná se však o poněkud přísná pravidla, která realizaci této ochrany spíše ztěžují. Ustanovení § 83 o.s.ř. se obecně zabývá překážkou litispendence, neboli překážkou věci zahájené, kterou § 83 odst. 2 o.s.ř. ve spojení s ustanovením § 159a odst. 2 o.s.ř. rozšiřuje o taxativně vymezené situace, za kterých nelze zahájit řízení proti těmž žalovanému jinými žalobci, kteří by se chtěli domáhat z téhož stavu nebo jednání „*typově shodných nároků*“¹⁰². Totožnost v osobě žalobce se zde však nepředpokládá. V souhrnu tak dochází k tomu, že při zahájení řízení o jednom z nároků nastává překážka věci zahájené vůči dalším řízením o shodných nárocích, a soudy by tak měly tato další řízení zastavit pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit (§ 104 odst. 1 o.s.ř.). Pravomocné rozhodnutí soudu, jehož řízením vznikla překážka věci zahájené, je však na základě ustanovení § 159a odst. 2 o.s.ř. závazné i pro osoby, jejichž řízení byly zastaveny. Aby se však zmírnil dopad těchto ustanovení v souvislosti s právem na spravedlivý proces vyplývající z čl. 36 Listiny základních práv a svobod, byly soudy nuceny vyložit tato ustanovení tak, že ve vymezených situacích bude na další poškozené osoby, které se domáhají svých nároků, nahlíženo jako na účastníky řízení ex lege.¹⁰³ Jedná se tak o částečně vyřešenou situaci, i přesto by

¹⁰⁰ LASÁK, Jan, DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila., ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1734-1735. (ustanovení § 390 ZOK),

¹⁰¹ Dnes je již připravována komplexní právní úprava nového občanského soudního řádu s názvem Civilní řád soudní, prozatím se však z důvodů stále probíhajících návrhů a diskuzí tímto předpisem nebudeme zabývat.

¹⁰² SVOBODA, Karel. In Svoboda, Smolík, Levý, Šínová a kol. *Občanský soudní řád, komentář*. 2. vydání C. H. Beck, 2017, s. 367 (ustanovení § 83 odst. 2 o.s.ř.).

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3856/2010, též náleží Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/08, body 25 - 26.

dle názoru autorky bylo vhodné tuto praktickou stránku věci právně zakotvit do procesního předpisu a neměla by se týkat pouze taxativně vymezených oblastí, popř. subjektů, jako je tomu nyní v § 83 odst. 2 o.s.ř.¹⁰⁴

Co se týče ustanovení § 159a odst. 2, toto ustanovení vymezuje překážku věci pravomocně rozsouzené a obsahuje závaznost rozhodnutí nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu v taxativně vymezených případech § 83 odst. 2 o.s.ř. Jedná se tak o přísné pravidlo, které neumožňuje osobám se stejným nárokem „vystoupit“ z oblasti závaznosti rozhodnutí, což je skutečnost, která je pro zakotvení právní úpravy hromadné žaloby nevhodná. Člen skupiny by měl mít právo vystoupit z řízení (týká se hlavně modelu opt-out) a chtít se domáhat svého nároku individuální cestou. Dalším problémem by mohla být situace, kdy nebude některému členu skupiny přiznán nárok na peněžité plnění, popř. nebude člen spokojen s přiznanou výší. Zde by měl zákon dát možnost členům skupiny podat opravný prostředek i svým vlastním jménem na svůj účet, jak je možné např. ve švédské právní úpravě.

Co se týče doporučení Komise z roku 2013, je z popsanych skutečností zřejmé, že nebyly Českou republikou ve stanovené lhůtě provedeny v ní zmíněné zásady a ucelená kolektivní ochrana práv stále chybí. Legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti však již po několika letech práce vytvořil věcný záměr zákona o hromadných žalobách, který se např. snaží nastínit předběžnou strukturu tohoto zákona. V souvislosti s problematikou soudního rozhodování je tak navrhována část druhá, hlava III. zabývající se fází soudního řízení po certifikaci a hlava VI. této části zaměřující se na konkrétní podobu rozsudku. Z plánovaných formulací však není zřejmé, do jaké míry bude zákon zakotvovat rozhodování o peněžitém plnění. Co se týče distribuce peněžitých nároků, lze v samotném shrnutí věcného záměru zjistit, že je navrhováno složení celé částky (možnost stanovení splátek je však ze záměru nejistá) do soudní úschovy, ze které bude po soudním přezkumu možné jednotlivé finanční částky vyplatit s tím, že zbylá finanční částka propadne státu. Podrobněji se má touto problematikou zabývat část čtvrtá. Na základě odůvodnění tohoto záměru lze brát pozitivně skutečnost, že si sami navrhovatelé uvědomují alarmující nedostatečnou právní úpravu náhrady škody v oblasti ochrany spotřebitele, a budou se snažit náhradu škody v této oblasti upravit.

Dle názoru autorky je vhodnější zakotvit komplexní právní úpravu hromadných žalob do nového zákona, který bude *lex specialis* k obecnému procesnímu předpisu, tak jak se o to nyní snaží legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti. A to i přes skutečnost, že existuje možnost

¹⁰⁴ Je zde mířeno např. na již zmíněnou oblast ochrany spotřebitele, kde možnost ochrany více poškozených spotřebitelů domáhajících se náhrady škody, např. v penězích společně, není možná.

zakotvení této problematiky do nově připravovaného procesního předpisu (Civilního řádu soudního). Pokud by totiž došlo k zakotvení právní úpravy hromadných žalob do obecného procesního předpisu, mohl by se jeho obsah stát příliš složitým a nepřehledným.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá problematikou hromadných žalob s užším zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění, jejímž stanoveným cílem je analyzovat nejen tyto možnosti rozhodování, ale také možnosti následné distribuce peněžitého plnění mezi poškozené osoby vyskytující se v zahraničních právních úpravách, zhodnotit je a vytyčit jistý směr, který by byl pro českou právní úpravu tím nejvhodnějším.

Obsah první až třetí kapitoly je zaměřen na teoretický základ pojmu hromadná žaloba, ze kterého následně vychází další kapitoly. Ve čtvrté kapitole jsou rozebrány možnosti rozhodování o předmětném peněžitém plnění, tj. rozhodování pouze o společných otázkách a rozhodování současně také o individuálních nárocích členů skupiny, jež jsou autorkou zhodnoceny jako využitelné pro řízení o skupinové žalobě. Z obou těchto variant se jeví jako tou nejvhodnější možností rozhodování o individuálních nárocích členů skupiny, neboť pouhým rozhodováním o společných otázkách nemusí být dosaženo účelu kolektivní ochrany práv, a proto je druhá zmíněná varianta doporučena pro český právní řád při zakotvení skupinového řízení. V této kapitole byla rozebrána také možnost postoupení nároků poškozených osob na reprezentanta, který se stává účastníkem řízení, tzv. postupní žaloba, a hájení pouze veřejného kolektivního zájmu bez individuální distribuce mezi poškozené osoby. Obecně se však autorka přiklání k žalobě skupinové, která díky modelům op-in, opt-out a detailnějšímu zakotvení fáze distribuce přímo zákony chrání individuální práva poškozených osob mnohem více, nežli je tomu u variant reprezentativního řízení.

Pátá kapitola je zaměřena na možnosti distribuce mezi poškozené osoby a na první výzkumnou otázku: Jaká možnost distribuce mezi poškozené osoby je tou nejvhodnější? V kapitole jsou tak nastíněny následující možnosti: vytvoření fondu pro poškozené osoby, doktrína Cy pres, sleva z produkce žalovaného, individuální distribuce žalovaným a možnost postoupení nároků reprezentantovi v rámci reprezentativní žaloby, kdy reprezentant stanovenou výší protiplnění postupuje zpět na poškozené osoby. V rámci reprezentativního řízení se právě postoupení nároků na reprezentanta jeví jako jediný způsob distribuce individuálních nároků. V situacích, ve kterých by se však reprezentant domáhal pouze ochrany kolektivního zájmu bez následné distribuce, můžeme mluvit o aplikaci doktríny Cy pres, na jejímž základě je možné zbylou částku např. převést na neziskové organizace, pod jejichž činnost spadá ochrana dotčeného kolektivního zájmu (příklad neziskové organizace v České republice, jejíž činnost spočívá v ochraně spotřebitele, je sdružení Spotřebitel.net)¹⁰⁵.

¹⁰⁵ Př. sdružení SPOTREBITEK.NET, které se snaží zvýšit finanční a spotřebitelskou gramotnost obyvatel, více informací o sdružení naleznete na: <<http://sub01.spotrebitek.net/index.php>>.

Další možnosti jsou spojovány s řízením o skupinové žalobě. O distribuci přímo žalovanou stranou by se v jistých případech dalo uvažovat, i přesto však existují vhodnější řešení, např. založení fondu (viz dále). Zmiňovaná možnost slevy z produkce žalovaného je obecně nevhodná, neboť uložením této povinnosti dochází k soudnímu zásahu do svobodné podnikatelské sféry. Předposlední možností distribuce je doktrína *Cy pres*, která se vyskytuje v situacích, kdy soud v řízení rozhoduje o individuálních nárocích poškozených osob, popř. rozhoduje o ochraně kolektivního zájmu. Ani tato doktrína se však tou nejvhodnější nejeví, neboť její existence dle názoru autorky zástupce skupiny ani soud dostatečně nemotivuje k řádné činnosti směřující k zjištění co nejpřesnějšího počtu členů skupiny a výši kolektivní hodnoty sporu. U modelu *opt-in* by nemělo příliš často docházet k uplatnění této doktríny, pokud se o své nároky v distribuční fázi přihlásí všichni členové skupiny. U modelu *opt-out* lze však předpokládat, že nastanou situace, během kterých se nepřihlásí všichni členové skupiny a soud bude disponovat s částkou, u které bude její využitelnost nejistá, popř. nastanou situace, kdy se bude jednat o velmi nízké individuální výše nároků členů skupiny a nebude z administrativního hlediska vhodné vytvářet fond. U obou těchto situací by se soud mohl přiklonit k využití finanční částky pro podporu neziskových organizací, neboť není dle názoru autorky ideálním řešením nechat propadnout tuto částku státu. Měla by být snaha využít tyto finance co možná nejefektivněji, čímž možnost propadnutí státu díky nejisté cílové využitelnosti není. S možností propadnutí zbylé finanční částky státu však počítá věcný záměr¹⁰⁶ zákona o hromadných žalobách České republiky, ze kterého neplyne žádný způsob přerozdělení této částky neziskovým organizacím.

Poslední zmiňovanou možností distribuce je vytvoření fondu, do kterého má žalovaný povinnost převést požadovanou finanční částku. Tato možnost je zhodnocena jako ze všech nejvhodnější, neboť se žalovaný platbou do fondu zproští své povinnosti zaplatit členům skupiny náhradu škody a po zaplacení budou mít členové skupiny jistotu, že jejich nároky neohrozí úpadek¹⁰⁷ žalovaného. Tito členové mají povinnost se o své nároky přihlásit ve stanové lhůtě a doložit je takovým způsobem, aby byl soud schopen jednotlivé finanční částky přerozdělit. Soud však před samotným započítáním distribuce musí zkoumat, zda bude kolektivní hodnota sporu postačovat pro výplatu jednotlivých peněžitých plnění. Pokud by soud zjistil, že nikoliv, přicházelo by v úvahu rozdělení výše plnění procentuálně podle míry poškození a zohlednění dalších okolností (př. míra odpovědnosti poškozeného za vzniklou škodu). Co se týče zakotvení v českém právní řádu, česká procesní úprava již s obdobným institutem fondu pracuje. Jedná se o soudní úschovu, která je v podobných situacích využívána např. u dorovnání výše protiplnění při nuceném výkupu

¹⁰⁶ Věcný záměr zákona o hromadných žalobách legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, ze dne 5. 2. 2018, s. 60.

¹⁰⁷ Řešení situace úpadku žalované společnosti není z důvodu omezeného rozsahu této práce rozebíráno podrobněji.

účastnických cenných papírů. Ve věcném záměru¹⁰⁸ zákona o hromadných žalobách se tento pojem také vyskytuje. Pro českou právní úpravu se tak možnost založení fondu (soudní úschovy) jeví jako nejvhodnější a nejjednodušší.

V šesté a sedmé kapitole je poukázáno na zakotvení kolektivní ochrany práv se zaměřením na rozhodování o peněžitém plnění a následnou distribuci v předpisech Evropské unie a zmíněno několik zahraničních právních úprav v této oblasti, a to právní úpravy v Austrálii, Francii a Švédsku. Zmíněné státy jsou brány jako příklady z mnoha států, které jistou právní úpravu rozhodování o peněžitém plnění v řízení o hromadných žalobách poskytují. Americká úprava class action není blíže popsána z důvodu snahy o zaměření se na právní úpravy jiných států. Co se týče Evropské unie, ta se již řadu let snaží o zakotvení kolektivní ochrany práv v právních úpravách členských států. Mnohé z nich již jistou ochranu svým občanům poskytují, existují však i členské státy, u kterých lze spatřit jen částečnou právní úpravu, o které se jako o kolektivní ochraně práv hovořit příliš nedá, příkladem je Česká republika, jejíž aktuální situace je popsána v osmé kapitole.

Tato kapitola dále také obsahuje odpověď na druhou výzkumnou otázku: Je nezbytné zakotvit právní úpravu hromadných žalob se zaměřením na rozhodování o náhradě škody v penězích v českém právní řádu? Tato otázka míří na skutečnost, že v České republice doposud neexistuje ucelená právní úprava zabývající se kolektivní ochranou práv, proto bylo třeba zkoumat, zda je v současnosti nezbytné zavést i právní úpravu rozhodování o peněžitém plnění, nebo postačují mechanismy, které aktuálně český právní řád poskytuje. Ukazuje se však, že pro velkou skupinu osob, která se snaží domáhat typově shodného nároku na náhradu škody vůči stejnému žalovanému, jsou současné mechanismy nedostačující. Lze si toho nejlépe všimnout v oblasti ochrany spotřebitele, ve které dochází v současnosti velmi často k situacím řešitelným nejlépe cestou hromadného řízení. Ustanovení dotýkající se ochrany spotřebitele jsou však v tomto směru nedostačující, neboť obsahují pouze možnost, aby skupina poškozených spotřebitelů zastoupených třetím subjektem uplatnila právo na zdržení se protiprávního jednání. Skupině spotřebitelů, kteří by se chtěli společně domáhat náhrady škody, je toto právo upíráno a nezbývá jim, než jít cestou klasického soudního řízení. Ve zprávě¹⁰⁹ Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru lze nalézt také informaci, že Česká republika

¹⁰⁸ Věcný záměr zákona o hromadných žalobách legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, ze dne 5. 2. 2018, s. 68.

¹⁰⁹ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018, s. 5.

přiznala existenci situací, ve kterých bylo vhodné uplatnit žalobu týkající se kolektivní náhrady škody. Žaloba však podána nebyla, neboť není v tomto právním řádu zakotvena.¹¹⁰

Aby však nebyla tato práce k české právní úpravě příliš kritická, je nutné podotknout, že je možné v českém právním řádu nalézt určité oblasti, ve kterých lze mluvit o jakési podobě rozhodování a přerozdělení peněžitého plnění větší skupině osob. Jedná se o oblast obchodního práva, konkrétně o institut nuceného výkupu účastnických cenných papírů nebo nabídky převzetí účastnických cenných papírů. Obchodní právo je sice pro svou povahou shledáno jako velmi specifické, i přesto je popsána názorná ukázka toho, že hromadná žaloba není českému právu zcela cizí. Nezbyvá však než obecně shrnout, že je rozhodování o peněžitém plnění v českém právním řádu prakticky nemožné pro větší skupinu osob domáhajících se typově shodných nároků na náhradu škody vůči stejnému žalovanému a je tak nutné tento problém co nejdříve napravit.

¹¹⁰ Příklad případu, který přinesl řadu problémů v oblasti spotřebitelského práva byl problém německé automobilky Volkswagen ve známé kauze Dieseltgate, která se dotkla i českých občanů. Viz ŠTENGL, Michal. *Čeští spotřebitelé žalují kvůli aféře Dieseltgate Škodu i Volkswagen o náhradu škody až 21 miliard* [online]. tipcars.com, 3. března 2017 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na: <<https://www.tipcars.com/magazin/aktuality/cesti-spotrebitele-zaluji-kvuli-afere-dieseltgate-skodu-i-volkswagen-o-nahradu-skody-az-21-miliard.html>>.

Seznam použitých zdrojů:

Monografie

BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, 240 s.

HOHL, M. J. *Die US-amerikanische Sammelklage im Wandel*. Ducker und Humblot, Berlin, 2008, 250 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 268 s.

MARCUS, Stanley a kol. *Manual for complex litigation, fourth*. Federal Judicial Center, 2004, 799 s.

MULHERON, Rachael. *The class action in common law legal systems: a comparative perspective*. Oxford, Portland: Hart Publishing, 2004, 535 s.

WENGER, Leopold. *Institutionen des römischen Zivilprozessrechts*. München: Verlag der Hochschulbuchhandlung Max Hueber, 1925, 356 s.

Diplomová práce

PAGÁČOVÁ, Bohdana. *Reprezentativní řízení (v rámci právní úpravy kolektivní ochrany práv): diplomová práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta právnická, 2017. 53 s. Vedoucí diplomové práce Klára Hamuláková.

Odborné články

HILLS, Brianna S. Never Settle for Second Best? Cy Pres Distribution in Securities Class Action Settlements. *Missouri Law Review*, 2017, Vol. 82, Issue 2, s. 507-529.

KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana, HAMULÁKOVÁ Klára. Reprezentativní žaloba v českém civilním procesu. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 51-60.

PODRAZIL, Petr. Vybrané aspekty kolektivní ochrany práv v diskriminačních pracovněprávních sporech podle vzoru USA. *Acta Iuridica Olomuncesia*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 97-107.

RODHEIM, Andrew. Class action settlements, cy pres award, and the erie doctrine. *Northwestern University Law Review*, 2017, Vol. 111, No. 4, s. 1098-1129.

SMOLÍK, Petr. Meze užití skupinové žaloby v českém civilním procesu – současnost a vyhlídka. *Acta Universitatis Carolinae*, 2008, 1. vydání, Praha, nakladatelství Karolinum, s. 105-122.

SVOBODA, Karel. Řízení o povinných úschovách z pohledu procesualisty. *Obchodněprávní revue*, 1/2015, s. 19-22.

TICHÝ, Luboš. Procesní ochrana skupinových zájmů – přehled a řešení. *Acta Universitatis Carolinae*, 2008, 1. vydání, Praha, nakladatelství Karolinum, s. 45-64.

VOET, Stefaan. Consumer Collective Redress in Belgium: Class Actions to the Rescue? *European Business Organization Law Review*, 2015, 16, s. 121-143.

WASSERMAN, Rhonda. Cy pres in class action settlements. *Southern California Law Review*, 2014, 88 S. Cal. L. Rev. 97, s. 99-163.

WINTEROVÁ, Alena. Hromadné žaloby (procesualistický pohled). *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, s. 21-27.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 15-16.

ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages?. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 4, 24-30.

Internetové stránky

AZELIUS, Krister, MAANIIDI, Maria, VINGE. *Class collective actions in Sweden: overview* [online]. uk.practicallaw.thomsonreuters.com, 1. července 2015 [cit. 7. února 2018]. Dostupné na: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-617-7713?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-617-7713?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

Class Actions Statistics: by NPA & Sub-area, k říjnu 2017 [online]. fedcourt.gov.au, říjen 2017 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na: <<http://www.fedcourt.gov.au/law-and-practice/class-actions/class-actions#byNPA>>

FAIRGRIEVE, Duncan, BIARD, Alexandre. *Focus on collective redress-France* [online]. collectiveredress.org, [cit. 25. února 2018]. Dostupné na: <<https://www.collectiveredress.org/collective-redress/reports/france/overview>>.

FENN, Matt. *The use of Cy Pres in class action settlements: The best of bad options* [online]. papers.ssrn.com, 8. června 2014 [cit. 18. února 2018]. Dostupné na: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2446989>.

ŠTENGL, Michal. *Čeští spotřebitelé žalují kvůli aféře Dieseldgate Škodu i Volkswagen o náhradu škody až 21 miliard* [online]. tipcars.com., 3. března 2017 [cit. 3. března 2018]. Dostupné na: <<https://www.tipcars.com/magazin/aktuality/cesti-spotrebitele-zaluji-kvuli-afere-dieseldgate-skodu-i-volkswagen-o-nahradu-skody-az-21-miliard.html>>.

ROTT, Peter. *Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union – country report Germany* [online]. kartellblog.de, 6. října 2008 [cit. 2. února 2018]. Dostupné na: <<http://kartellblog.de/wordpress/wp-content/uploads/Civic-Consulting-2008-evaluation-report-Germany.pdf>>.

Dokumenty Evropské unie a zahraniční právní předpisy

Doporučení Komise 2013/396/EU ze dne 11. června 2013, o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. Úř. věst. L. 201/60 ze dne 26. července 2013

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů 2013/401 ze dne 11. června 2013

Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie, COM /2018/ 040 final ze dne 25. 1. 2018

Zivilprozessordnung ze dne 1. srpna 1895, ve znění pozdějších předpisů

Federal Court of Australia Act ze dne 1976, ve znění pozdějších předpisů

Code de la Consommation ze dne 18. ledna 1992, VI. kniha, ve znění pozdějších předpisů

Lag om grupprättegång, 2002:599 ze dne 1. 1. 2003, ve znění pozdějších předpisů

Code de droit économique ze dne 28. února 2013, ve znění pozdějších předpisů

Loi n°2014-344 sur la consommation ze dne 17. března 2014, ve znění pozdějších předpisů

Federal Court Rules 2011, v aktuálním znění ze dne 14. listopadu 2016

Judikatura

Daar vs. Yellow Cab Co., 67 Cal.2d 695 ze dne 15. listopadu 1967

Liggett Group vs. Engle NO: 94-8273, leden 2003

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2003, sp. zn. 21 Cdo 1038/2003

nález Ústavního soudu ze dne 19. března 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/08, body 25 - 26

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2010, sp. zn. 29 Cdo 3856/2010

Komentáře

LASÁK, Jan, DOLEŽIL, Tomáš. In LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1264 s.

SVOBODA, Karel. In Svoboda, Smolík, Levý, Šínová a kol. *Občanský soudní řád, komentář*. 2. vydání C. H. Beck, 2017, 1632 s.

Dokumenty a právní předpisy České republiky

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Věcný záměr zákona o hromadných žalobách legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, ze dne 5. 2. 2018, 122 s.

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách (RIA) legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti, ze dne 5. 2. 2018, 186 s.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá konkrétní fází řízení o hromadných žalobách, a to rozhodováním a na něj navazující distribucí peněžitého plnění poškozeným osobám. Cílem této práce je poukázat na jisté možnosti rozhodování v řízení o hromadných žalobách a možnosti následné distribuce peněžitého plnění konkrétním poškozeným osobám a nastínění tak jistých řešení, kterých může český zákonodárce využít při tvorbě ucelené právní úpravy hromadných žalob v českém právním řádu.

První až třetí kapitola jsou brány spíše z teoretického hlediska, neboť obsahují obecné informace patřící k právní úpravě hromadné žaloby a je na ně navázáno v dalších kapitolách. V první kapitole je vymezena problematika samotného pojmenování hromadné žaloby. Druhá kapitola je zaměřena na nejvýznamnější druhy hromadných žalob, které se vyskytují v právních úpravách mnoha států světa a měla by k nim v budoucnu patřit také česká právní úprava. Třetí kapitola je zaměřena na modely opt-out a opt-in, které určují, jak bude řízení před soudem probíhat a jaký obsah bude mít konečné rozhodnutí a následná distribuce. Čtvrtá až osmá kapitola rázu. Čtvrtá a pátá kapitola se zaměřují na jádro věci, neboť analyzují možnosti rozhodování a distribuce peněžitého plnění. Šestá kapitola nastiňuje situaci v Evropské unii. Sedmá kapitola poukazuje na některé možnosti řešení, které obsahují právní úpravy vybraných států světa a nakonec osmá kapitola, která se zabývá situací v České republice, a na základě předchozích informací nastiňuje možné řešení.

Summary

This diploma thesis deals with specific phases of proceedings for collective actions, especially judgment and distribution of financial compensation to injured persons. The aim is to point out certain possibilities of judgment in the proceedings on collective actions, possibilities of subsequent distribution of financial claims to specific injured persons and to outline some solutions that the Czech legislator can use in creating a comprehensive legal regulation of collective action in the Czech legal order.

The first three chapters are rather theoretical, as they contain general information about the law of collective action and the other chapters follow their information. The first chapter defines the issue of the form itself and its importance in modern society. The second chapter is focused on the most important types of collective claims that are found in the law of many countries in the world and should also include Czech legislation in the future. The third chapter deals with opt-out and opt-in models that determine how court proceedings will be conducted and what the final judgment and subsequent distribution will be. Chapter four to eight focus more on the practical side of the matter. The fourth and fifth chapters focus on the core of the case because they analyze the possibilities of judgment and distribution of financial claim. The sixth chapter outlines the situation in the European Union. The seventh chapter highlights some possibilities of solutions that contain the legal regulations of selected countries of the world and finally the eighth chapter which points to the situation in the Czech Republic and on the basis of the previous information suggests a possible solution.

Klíčová slova

hromadná žaloba, skupinová žaloba, reprezentativní žaloba, doktrína Cy pres, fond, sleva z produkce žalovaného, § 83 odst. 2 a § 159a odst. 2 občanského soudního řádu, doporučení Komise 2013/396/EU

Key words

collective action, group action, representative action, Cy pres doctrine, fund, discount on production of the defendant, § 83 odst. 2 and § 159a odst. 2 Czech Civil Procedure Code, Commission Recommendation 2013/396/EU